

T.C.
KIRŞEHİR AHI EVRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

**EBEVEYNLERİN ÇOCUKLARIYLA KURDUKLARI
İLİŞKİ İLE SOSYOTELİST OLMA
DURUMLARININ İNCELENMESİ**

Esra ÖRTÜCÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KIRŞEHİR, 2023

©2023-Esra ÖRTÜCÜ

T.C.
KIRŞEHİR AHI EVRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

**EBEVEYNLERİN ÇOCUKLARIYLA KURDUKLARI
İLİŞKİ İLE SOSYOTELİST OLMA
DURUMLARININ İNCELENMESİ**

**INVESTIGATION OF PARENTS' RELATIONSHIP
WITH THEIR CHILDREN AND THEIR STATUS
OF BEING PHUBBER**

Hazırlayan
Esra ÖRTÜCÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Doç. Dr. Önder BALTACI

Kırşehir, 2023

KABUL VE ONAY

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi, Esra ÖRTÜCÜ tarafından hazırlanan “*Ebeveynlerin Çocuklarıyla Kurdukları İlişki ile Sosyotelist Olma Durumlarının İncelenmesi*” adlı tez çalışması 24.04.2023 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından oybirliği ile **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Danışman.....(imza)

Doç. Dr. Önder BALTACI

Üye.....(imza)

Doç. Dr. Gül ÖZÜDOĞRU

Üye(imza)

Doç. Dr. Kürşat ÖĞÜLMÜŞ

Yukarda imzalanan, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.../.../2023

(imza)

Prof. Dr. Hüseyin Şimşek

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde, tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezin kâğıt ve elektronik kopyalarının Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin veriyorum.

- ☐ Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- ☐ Tezim sadece Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- ☐ Teziminyıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

.../.../2023

Esra ÖRTÜCÜ

(İmza)

ÖZET

EBEVEYNLERİN ÇOCUKLARIYLA KURDUKLARI İLİŞKİ İLE SOSYOTELİST OLMA DURUMLARININ İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan: Esra ÖRTÜCÜ

Danışman: Doç. Dr. Önder BALTACI

2023-(XVI + 70)

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı

Jüri

Doç. Dr. Önder BALTACI

Doç. Dr. Gül ÖZÜDOĞRU

Doç. Dr. Kürşat ÖĞÜLMÜŞ

Teknolojinin hızla gelişmesi ile akıllı telefonlar günlük hayatımızın pek çok alanında vazgeçilmez hale gelmektedir. Yaptığımız birçok işte kolaylıklar sağlayan akıllı telefonun aşırı kullanımı riskleri de beraberinde getirmektedir. Özellikle aile içinde varlığını sürdüren ve günümüzde sanal bağımlılık olarak da ifade edilen sosyotelizm davranışı gitgide yaygınlaştığı gözlenmektedir. Sosyotelizm davranışı kişiler arası etkileşimin önüne geçmekte olup aile içi iletişimimizi olumsuz etkilediği söylenebilir. Bu nedenle araştırmamız çocuklu ebeveynler arasından seçilen 400 kişi ile yapılmıştır. Bu çocuklu ebeveynlerin 206'sı anneden 194'ü babadan oluşmaktadır. Bu araştırmanın amacı; ebeveynlerin çocuklarıyla kurdukları ilişki ile sosyotelist olma durumları arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik olup, ebeveyn-çocuk ilişkisinin olumlu ya da olumsuz olmasının ebeveynlerin sosyotelist puanlarını anlamlı düzeyde yordayıp yordamadığını belirlemektir. Verilerin toplanmasında Genel Sosyotelist Olma Ölçeği (GSOÖ), Ebeveyn-Çocuk İlişkisi Ölçeği (EÇİÖ) ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Verilerin analiz edilmesinde SPSS programından yararlanılmıştır. Sosyotelizm ile ebeveyn-çocuk ilişkisi düzeyleri arasındaki ilişkileri belirlemek için Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon analizi sonucunda sosyotelizm ile ebeveyn-çocuk ilişkisi arasında negatif yönlü düşük düzeyde ($r=-0.14$) anlamlı ($p<.01$) bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ebeveynlerin çocuklarıyla

kurdukları olumlu ilişki ve olumsuz ilişki puanlarının sosyotelizm puanlarını yordayıp yordamadığına bakmak amacıyla yapılan Regresyon analizinin sonucuna göre ise ebeveyn-çocuk ilişkisinin alt boyutları olan olumlu ebeveyn-çocuk ilişkisi ve olumsuz ebeveyn-çocuk ilişkisi düzeylerinin sosyotelizmi %7 oranında yordadığı tespit edilmiştir. Ayrıca; ebeveynlerin olumlu ebeveyn-çocuk ilişkisi puanları sosyotelizm puanlarını anlamlı düzeyde yordamakta, ebeveynlerin olumsuz ebeveyn-çocuk ilişkisi puanları sosyotelizm puanlarını anlamlı düzeyde yordamamaktadır. Bu sonuçlarla beraber ebeveynlerin sosyotelizm düzeylerinin; cinsiyet, aktif kullanılan sosyal medya hesabı değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini bulmak için yapılan Bağımsız Örneklem T testi sonucuna göre kadın ve erkek ebeveynlerin sosyotelizm puan ortalamaları arasında anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Ebeveynlerin sosyotelizm düzeylerinin; yaş, eğitim durumu, ekonomik düzey, meslek, günlük telefon kullanım süresi değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini bulmak için ise yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçlarına göre yaş, eğitim durumu, meslek, günlük telefon süresi değişkenleri ile sosyotelizm puan ortalamaları arasında anlamlı düzeyde bir farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ancak ekonomik düzey değişkeni ile sosyotelizm puan ortalamaları arasında anlamlı düzeyde bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Sosyotelizm davranışının artması ile kişilerarası iletişimin zedeleneyeceği dolayısıyla toplumun temel yapı taşı olan ailede, ebeveynlerin çocuklarıyla kurdukları ilişki kalitesini düşürecek düşünlmektedir. Yüz yüze iletişimi geliştirmek ve ilişki kalitesini arttırmak adına düzenli dijital cihaz kullanma zaman aşımı dönemleri, ebeveynlerin çocuklarıyla daha fazla vakit geçirmesi gibi farkındalık uygulamalarından yararlandığımızda sosyotelizm davranış riskinin azalacağı dolayısıyla sosyotelist olmamızın önüne geçilebileceği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Sosyotelizm, Sosyotelist, Ebeveyn-Çocuk İlişkisi

ABSTRACT

INVESTIGATION OF PARENTS' RELATIONSHIP WITH THEIR CHILDREN AND THEIR STATUS OF BEING PHUBBER

MASTER'S THESIS

Prepared by: Esra ÖRTÜCÜ

Advisor: Assoc. Prof. Dr. Önder BALTACI

2023-(XVI + 70)

Kırşehir Ahi Evran University, Graduate School Of Social Sciences

Educational of Sciences Department

Guidance and Psychological Counseling Science

Jury

Assoc. Prof. Dr. Önder BALTACI

Assoc. Prof. Dr. Gül ÖZÜDOĞRU

Assoc. Prof. Dr. Kürşat ÖĞÜLMÜŞ

Smartphones have become indispensable in many areas of daily lives with the rapid development of technology. Excessive use of smartphones does not just make most daily routines easier, but also brings risks with it. It is observed that behavior of phubbing, which is defined as virtual addiction, and continues to exist especially in the family, is becoming more widespread every day. It can be said that the behavior of phubbing prevents interpersonal interaction and negatively affects communication among family members. Therefore, our research was conducted with 400 people selected from people who have children. 206 of the participants are mothers, and 194 of the participants are fathers. The purpose of this research is to determine the relationship between parents' relationship with their children and their status as being a phubber, and to determine whether that the relationship between parents and children is negative or positive significantly predicts the phubber scores of the parents. The General Phubbing Scale (GSOS), the Parent-Child Relationship Scale (EPRS) and the Personal Information Form were used to collect the data. SPSS program was used to analyze the data. As a result of The Pearson Correlation coefficient method, to determine the relationships between phubbing and parent-child relationship levels, it was concluded that there was a negative ($r=-0.14$) significant ($p<.01$) relationship between phubbing and parent-child relationship. According to the results

of the Regression analysis conducted to see whether the positive and negative relationship scores of parents' relationship with their children predict their phubbing scores, it was determined that the levels of positive parent-child relationship and negative parent-child relationship, which are the sub-dimensions of parent-child relationship, predict phubbing at the rate of 7%. Moreover, positive parent-child relationship scores of parents predicted phubbing scores to a considerable extent while negative parent-child relationship scores of parents did not significantly predict phubbing scores. According to the results of the Independent Samples T test, which was conducted to find out whether there is a significant difference according to gender and actively used social media account variables, there is a significant difference between the phubbing score averages of male and female parents. According to the results of the One-Way Analysis of Variance (ANOVA), which was conducted to find out whether parents' phubbing levels vary according to the variables of age, education status, economic level, occupation, daily phone usage time, it was concluded that there was a significant difference between the variables of age, education status, occupation, daily phone usage time, and phubbing score averages, however; there was no significant difference between the economic level variable and the mean score of phubbing. It is thought that interpersonal communication will be damaged with the increase in phubbing behavior, thus the quality of the relationship between parents and their children in the family, which is the basic building block of society, will decrease. It can be said that when people use digital devices consciously, and parents spend more time with their children in order to improve face-to-face communication and increase the quality of the relationship, the risk of phubbing behavior will decrease, and thus we can be prevented from being a phubber.

Keywords: Phubbing, Phubber, Parent-Child Relationship

ÖN SÖZ

Bu tez çalışması ile günümüzün problemlerinden biri olan sosyotelizm davranışının ebeveyn-çocuk arasındaki ilişkideki yeri araştırılmak istenmiştir. Araştırma kapsamında ebeveynlerin sosyotelizm puanlarının, ebeveynlerin çocuklarıyla kurdukları ilişki (olumlu-olumsuz) tarafından ne düzeyde yordandığının açıklanması amaçlanmıştır.

Lisans eğitimimden bugüne kadar farklı bakış açılarıyla benim de bakış açımı zenginleştiren, ufkumu açan, bu çalışma sürecimde beni motive eden, bilgi ve tecrübelerini esirgemeyen, geri bildirimleri ile beni yönlendiren ve yeni hedeflerle başarmamı sağlayan tez danışmanım Doç. Dr. Önder BALTACI hocama teşekkürlerimi ve minnettarlığımı borç bilirim.

Tez savunma jürimde yer alarak kıymetli fikirleri ile tezime katkı sağlayan ve jürimde yer almalarından onur duyduğum Doç. Dr. Gül ÖZÜDOĞRU ve Doç. Dr. Kürşat ÖĞÜLMÜŞ hocalarıma teşekkürlerimi iletiyorum.

Bu çalışma sürecimde maddi ve manevi desteklerini her daim hissettiğim AİLEME, tez çalışmamda bana yardımcı olan ve benimle beraber tez aşamalarını öğrenen ilkökul ikinci sınıf öğrencisi yeğenim Betül Rana DEMİRCİ'ye, bilgi birikimlerini ve desteklerini benimle paylaşan, yazmaya teşvik eden kıymetli arkadaşım Hamza ŞENTÜRK'e, çalışma sürecimde desteklerini esirgemeyen görev aldığım kurum müdürüm sayın Mehmet ERDOĞAN'a, değerli arkadaşım Mina SOYHAN'a ve bu süreçte yanımda olan herkese ayrıca ölçekleri doldurmak için vakit ayıran kıymetli ebeveynlere sonsuz teşekkür ederim.

başarılarımla gurur duyacağımı bildiğim

BABAMA özlemle...

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY.....	IV
BİLDİRİM.....	V
ÖZET	VI
ABSTRACT.....	VIII
ÖN SÖZ	VIII
İÇİNDEKİLER.....	XI
ŞEKİLLER LİSTESİ	XIV
TABLolar LİSTESİ	XV
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	XVI
BÖLÜM I.....	1
1. GİRİŞ.....	1
1.1. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ	4
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	4
1.2.1. Araştırmanın Alt Amaçları	4
1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	5
1.4. SINIRLILIKLAR.....	5
1.5. TANIMLAR	6
BÖLÜM II	7
2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	7
2.1. BAĞIMLILIK	7
2.1.1. İnternet Bağımlılığı	8
2.1.2. Sosyal Medya Bağımlılığı	10
2.1.3. Akıllı Telefon Bağımlılığı	11
2.2. SOSYOTELİZM	14
2.2.1. Sosyotelizme Dair Araştırmalar	19

2.2.2. Ebeveyn Sosyotelizmi	21
2.3. EBEVEYN-ÇOCUK İLİŞKİSİ.....	22
BÖLÜM III.....	26
3. YÖNTEM	26
3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ	26
3.2. ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÖRNEKLEMİ	26
3.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI.....	27
3.3.1. Genel Sosyotelist Olma Ölçeği	27
3.3.2. Ebeveyn-Çocuk İlişkisi Ölçeği	28
3.3.3. Kişisel Bilgi Formu	29
3.4. VERİLERİN ANALİZİ.....	29
BÖLÜM IV	30
4. BULGULAR.....	30
4.1. Ebeveyn-Çocuk İlişkisi ve Sosyotelizm Durumlarına İlişkin Bulgular	32
4.2. Cinsiyet Değişkenine İlişkin Bulgular.....	33
4.3. Yaş Değişkenine İlişkin Bulgular	34
4.4. Eğitim Durumu Değişkenine İlişkin Bulgular	35
4.5. Ekonomik Düzey Değişkenine İlişkin Bulgular	36
4.6. Meslek Değişkenine İlişkin Bulgular	37
4.7. Günlük Telefon Kullanım Süresi Değişkenine İlişkin Bulgular	38
4.8. Aktif Kullanılan Sosyal Medya Hesabı Değişkenine İlişkin Bulgular	40
BÖLÜM V.....	41
5. TARTIŞMA SONUÇ VE ÖNERİLER.....	41
5.1. TARTIŞMA	41
5.1.1. Ebeveyn-Çocuk İlişkisi ve Sosyotelizm	41
5.1.2. Sosyotelizm ve Cinsiyet	44
5.1.3. Sosyotelizm ve Yaş	45

5.1.4.	Sosyotelizm ve Eğitim Durumu	45
5.1.5.	Sosyotelizm ve Ekonomik Düzey	46
5.1.6.	Sosyotelizm ve Meslek.....	46
5.1.7.	Sosyotelizm ve Günlük Telefon Kullanım Süresi.....	46
5.1.8.	Sosyotelizm ve Aktif Kullanılan Sosyal Medya Hesabı	47
5.2.	SONUÇ	49
5.3.	ÖNERİLER	51
KAYNAKÇA		52
EKLER		66
ÖZGEÇMİŞ.....		70

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Bağımlılık	8
Şekil 2. Sosyotelizmin Dört Alt Boyutu.....	17

TABLÖLER LİSTESİ

Tablo 2.1. İnternet Bağımlılığının Tanı Kriterlerinin Değerlendirilmesi	9
Tablo 4.1. Ebeveynlerin yaş, cinsiyet, eğitim durumu, ekonomik düzey, meslek, günlük telefon kullanım süresi, aktif kullanılan sosyal medya hesabı değişkenlerine göre dağılımı (N=400).....	30
Tablo 4.2. Betimsel İstatistikler (N=400)	31
Tablo 4.3. Korelasyon Analizi Sonuçları (N=400).....	32
Tablo 4.4. Regresyon Modeli Tablosu (N=400)	32
Tablo 4.5. Çoklu Regresyon Analizi Tablosu	33
Tablo 4.6. Cinsiyet Değişkenine Göre T Testi Sonuçları (N=400)	33
Tablo 4.7. Yaş Değişkenine Göre Anova Sonuçları (N=400).....	34
Tablo 4.8. Yaş Değişkenine Göre Tukey Testi Sonuçları.....	34
Tablo 4.9. Eğitim Durumu Değişkenine Göre Anova Sonuçları (N=400)	35
Tablo 4.10. Eğitim Durumu Değişkenine Göre Tukey Testi Sonuçları	36
Tablo 4.11. Ekonomik Düzey Değişkenine Göre Anova Sonuçları (N=400).....	36
Tablo 4.12. Meslek Değişkenine Göre Anova Sonuçları (N=400)	37
Tablo 4.13. Meslek Değişkenine Göre Tukey Testi Sonuçları	38
Tablo 4.14. Günlük Telefon Kullanım Süresi Değişkenine Göre Anova Sonuçları (N=400) .	38
Tablo 4.15. Günlük Telefon Kullanım Süresi Değişkenine Göre Tukey Testi Sonuçları	39
Tablo 4.16. Aktif Kullanılan Sosyal Medya Hesabı Değişkenine Göre T Testi Sonuçları (N=400).....	40

SİMGELER VE KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılan kısaltmalar, açıklamaları ile aşağıda sunulmuştur.

S: Sosyotelizm

EÇİ: Ebeveyn-Çocuk İlişkisi

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

Gelişen ve değişen dünyada yerini muhafaza eden teknoloji kullanımının giderek artmakta olduğunu gözlemlemekteyiz. Artan bu teknoloji kullanımı bireyin yaşamına bazen kolaylıklar sağlamaktadır. Evde, okulda, hastanede, sokakta, işyerlerinde ve insanın ayak bastığı her alanda gerek işimizi kolaylaştırmasında gerek zamandan tasarruf etmemizde teknoloji desteğini görmekteyiz. Akıllı telefonlar; gündemi ve gelişmeleri takip edebilme, iş toplantıları, eğlence, alışveriş, iletişim, e-postaları takip edebilme ve eğitimlere katılabilme, bankacılık işlemleri, sosyal medya ağlarından haberdar olabilme, sağlık ve spor rutini oluşturabilmek adına çok çeşitli imkânlar ve kolaylıklar sunmaktadır. Sağladığı kolaylıklarla beraberinde getirdiği olumsuzlukları da göz ardı edemeyiz. Örneğin bir taraftan insanların daha hızlı iletişim kurabilmesine imkân sağlayan teknoloji diğer taraftan insanlar arasına fark edilmeyen mesafelere sebep olabilmektedir. Özellikle akıllı telefon kullanımı, getirdiği olumsuzlukların önemli bir etkenidir. Akıllı telefon kullanımı insan yaşamında; bağımlılık, uykusuzluk, iletişimsizlik, davranış bozukluğu gibi problemlerin öncülü olduğu gibi yeni bir diğer problem olan sosyotelizmin (phubbing) de öncülü olmaktadır.

Sosyotelizm bireyin diğer bireylerle etkileşim halindeyken dikkatini, ilgisini akıllı telefona vermesi ve diğer bireylerle iletişim halinde kalmamasıdır. Sosyotelizm sözcüğünün İngilizce karşılığı olan Phubbing sözcüğü ünlü MacGuarie Sözlük'ün güncellenmesi sırasında ortaya çıkmıştır. Güncelleme ekibi çağın hastalığı denilebilecek bu akıllı telefon bağımlılığı için telefon (phone) ve yok saymak (snubbing) sözcüklerinin birleştirilmesiyle phubbing sözcüğünü üretmiştir (Karadağ vd., 2016). Phubbing sözcüğü Türkçe literatürde de “Sosyotelizm” olarak kullanılmıştır (Aykaç ve Yıldırım, 2021; Ballı, 2020; Karadağ vd., 2016; Orhan-Göksün, 2019). Sosyotelizm, çevresindeki insanları veya olanları görmezden gelerek, zamanın çoğu kısmını farklı sosyal mecralarda geçirme olarak ifade edilmektedir (Nazir & Pişkin, 2016). Dolayısıyla kişi diğer kişilerle ile etkileşim halindeyken, bu bir arkadaş sohbet ortamı ya da aile sohbet ortamı olabilir, önceliğini akıllı telefona vermesi veya bulunduğu etkileşim ortamında akıllı telefonla uğraş halinde olması sosyotelizmdir. Bu kişilere de sosyotelist denmektedir.

Neredeyse her yaş grubunda sosyotelist kişilerin varlığı söz konusu olmaktadır. Özellikle toplumun en küçük ve temel taşlarından biri olan ailede (Oktay, 2002) de sosyotelist kişilerin varlığı aile içi ilişkileri etkileyebilmektedir.

Birbirini etkileyen ve birbirinden etkilenen anne-baba-çocuk-kardeşlerden oluşan alt sisteme aile denmektedir (Kırman & Doğan, 2017). Bireyin doğumuyla beraber ailesiyle arasında kurduğu bağ çocuğun varlığının devam etmesini sağlarken, yaş aldıkça bu bağ tüm hayatı etkileyen bir yaşam biçimi halini almaktadır. Bu süreçte ailenin özellikleri ve aile ilişkileri farklılık göstermektedir. Ailenin özellikleri ve ilişkileri çocuğun kişilik yapısını olumlu veya olumsuz etkilemektedir (Kandır & Alpan, 2008; Korkut, 2012). Özellikle aile içinde kurulan ilişki çocukta önemli etkiler bıraktığı söylenebilir. Dolayısıyla çocuğun ebeveyni ile kurduğu ya da kuracağı ilişki çocuğun kişilik özelliklerini oluşturmada önemli olduğu düşünülebilir.

Son yıllarda, ebeveyn-çocuk arasındaki ilişki, ebeveyniden çocuğa doğru olan tek taraflı bir etkilenmeden çok, çocuğun ve ebeveynin karşılıklı olarak birbirini etkilediği iki yönlü etkileşimli bir süreç çerçevesinde değerlendirilmektedir (Maccoby, 2002). Bu etkileşimli süreçte aile bireyleri arasında, ebeveynler arası ilişkinin, anne-çocuk ilişkisinin, baba-çocuk ilişkisinin önüne geçebilme ihtimali olan her türlü problem belki de ileride oluşabilecek sorunların temelini oluşturmaktadır. Örneğin çocuğun ebeveyn ile ilişkisinde oluşacak sevgi dolu ve güvenli bir bağ onun benlik saygısı, arkadaş ilişkileri, problem çözebilme yeteneği ve benlik kontrolüne önemli katkıda bulunmaktadır (Hortaçsu, 2003). Ebeveyn-çocuk ilişkisinin olumsuz olmasına sebep olan her türlü problem durumunda ise çocuk ileride düşük benlik saygısı, düzensiz arkadaş ilişkileri veya karşılaştığı problemleri çözme konusunda sorunlar yaşayabilir bunların başında da teknoloji kullanımı kaynaklı konular gelebilir.

Bilgi çağının gelişile birlikte, cep telefonlarının kullanımı katlanarak arttı ve insanların günlük yaşamlarında giderek daha önemli bir rol üstlenmektedir. Kullanışlılıkları, kolaylıkları ve ulaşılabilirliği ile cep telefonları vazgeçilmez olmaktadır. Bu tür modern teknolojiler, yavaş yavaş insanların günlük alışkanlıklar ve cep telefonları, zamandan ve mekândan bağımsız olarak devam eden sosyal bağlılığa katkıda bulunmaktadır (Roberts & David, 2016). Bununla birlikte, çevrimiçi mesajları ve diğer sosyal medya haber akışlarını kontrol etmek genellikle devam eden kişisel sosyal etkileşimleri bozmaktadır. Bu davranışlar sosyotelizm davranışı olarak da tanımlanmaktadır (Hong vd., 2019). Bu davranış devam eden etkileşimi kesintiye uğrattığı söylenebilir. Yüz yüze konuşmalar veya kişinin cep telefonu ile etkileşime geçmek

için orada bulunan diğer insanları görmezden gelerek gerçekleştirdiği sosyotelizm davranışları, modern toplumda sıradan hale gelmekte, hatta sıklıkla fark edilmeyen bir sosyal yaşantı olarak gelişmektedir.

Ebeveynlerin iletişim kurarken sıklıkla cep telefonlarını kullandıklarını bilinmesine rağmen, ebeveyn-çocuk ilişkisi bağlamında sosyotelizmin etkisine odaklanan çok az çalışma vardır. Ayrıca, ebeveynlerin sosyotelizmin çocukların çevrimiçi davranışlarıyla nasıl ilişkili olduğu hakkında çok az şey bilinmektedir.

Ebeveynlerin sosyotelizmi genellikle çocuklarının yanındayken cep telefonlarıyla dikkatlerinin dağıldığı aile ortamlarında gerçekleşmektedir. Bu teoriye dayanarak, çocuklar ebeveynlerinin bu davranışlarını gözlemleyecek ve daha sonra taklit edecektir. Kısacası, ebeveynlerin sağlıksız teknoloji kullanımı, çocuklarının aşırı internet ve/veya cep telefonu kullanımıyla yakından ilişkili olabilmektedir. Başka bir şekilde söyleyecek olursak, çocuğun en yakın sosyal çevresi olmasından ve yaşamın ilk yılları bireyin kişiliğinin temelini oluşturmasından, bu dönemde görülen aile içi ilişkilerin boyutunun önemi daha iyi anlaşılabilir. Dolayısıyla ebeveynin çocuğuyla kurmuş olduğu olumlu ilişki büyük önem göstermektedir (Öngider, 2013). Bu nedenle erken çocukluk çağında ebeveyn-çocuk ilişkisinin boyutlarını belirlemek ve bu boyutları çeşitli değişkenler açısından değerlendirmek önemlidir (Saygı & Uyanık Balat, 2013).

Aile, etkileşimin fazla bulunduğu bir ortam iken, sosyotelizmin de ailede var olması durumunda aile içi ilişkileri etkilemesi göz ardı edilemez. Özellikle ebeveyn-çocuk ilişkisini etkileyen, ilişkinin önüne geçmiş veya geçebileceği düşünülen sosyotelizm sorun teşkil etmektedir. Bu açıdan, anne-baba-çocuk ilişkisinin olması gereken boyutu ve çocuk için taşıdığı anlam, onun geleceği açısından önemlidir.

Genel olarak değerlendirildiğinde ebeveynlerin sosyotelist olup olmamaları durumlarında çocuklarıyla kurdukları ilişkinin olumlu veya olumsuz olmasını şekillendireceği düşünülmektedir. Bu konu dikkate alındığında ebeveynlerin kontrolsüz telefon kullanımı çocuklarıyla kurdukları ilişkiyi etkileyebilir olması ya da kurdukları ilişkinin olumlu veya olumsuz olmasında ne derece sosyotelist olmaları bu çalışmanın temel problemini oluşturmaktadır. Ayrıca ulusal alanyazında ebeveyn-çocuk ilişkisi ile sosyotelizm arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışma rastlanmamıştır.

1.1. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ

Bu araştırmanın problemi, ebeveynlerin çocuklarıyla kurdukları ilişki ile sosyotelist olma durumlarının arasındaki ilişkisel ve yordayıcı durumları incelemektir.

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın amacı ebeveynlerin çocuklarıyla kurdukları ilişki ile sosyotelist olma durumları arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik olup, ebeveyn-çocuk ilişkisinin olumlu ya da olumsuz olmasının ebeveynlerin sosyotelist puanlarını anlamlı düzeyde yordayıp yordamadığını belirlemektir. Yapılacak olan bu çalışmada elde edilen sonuçlar doğrultusunda literatüre katkıda bulunulması da hedeflenmiştir.

1.2.1. Araştırmanın Alt Amaçları

Araştırmanın genel amacına bağlı olarak aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1.Ebeveyn-çocuk ilişkileri (olumlu-olumsuz) ile ebeveynlerin sosyotelist olma durumları arasında anlamlı düzeyde bir ilişki var mıdır?

2.Ebeveyn-çocuk ilişkileri (olumlu-olumsuz) ebeveynlerin sosyotelist olma durumları istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde yordamakta mıdır?

3.Ebeveynlerin sosyotelist olma durumları *cinsiyetlerine* göre anlamlı olarak farklılaşmakta mıdır?

4.Ebeveynlerin sosyotelist olma durumları *yaşlarına* göre anlamlı olarak farklılaşmakta mıdır?

5.Ebeveynlerin sosyotelist olma durumları *eğitim durumlarına* göre anlamlı olarak farklılaşmakta mıdır?

6.Ebeveynlerin sosyotelist olma durumları *ekonomik düzeylerine* göre anlamlı olarak farklılaşmakta mıdır?

7.Ebeveynlerin sosyotelist olma durumları *mesleklerine* göre anlamlı olarak farklılaşmakta mıdır?

8.Ebeveynlerin sosyotelist olma durumları *günlük telefon kullanım süresine* göre anlamlı olarak farklılaşmakta mıdır?

9.Ebeveynlerin sosyotelist olma durumları *aktif sosyal medya hesabına sahip olma durumlarına* göre anlamlı olarak farklılaşmakta mıdır?

1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Teknoloji gelişimi ile beraberinde teknolojiye ayrılan sürenin de artmakta olduğunu görmekteyiz. Bununla beraber teknolojiye ayrılan sürenin bireyin bağımlı olmasına neden olan risk faktörü olarak değerlendirilebilir. Davranış bağımlılıkları arasında öne çıkan bağımlılık çeşitlerinden akıllı telefon bağımlılığı günümüzde birçok sorunu da beraberinde getirmektedir. Akıllı telefon bağımlılığı ile ilişkili bir diğer kavramda sosyotelizmdir. Sosyotelizm durumunun, bireyin çevresini de bu konuda ne denli etkilediği dikkat çekmektedir. Özellikle hayatımızın ilk evresini oluşturan zaman diliminde yani aile ortamında görülen sosyotelist birey çocukların sosyal öğrenmelerinde etki edebileceği düşünülmektedir. Sosyotelizmin ailede görülmesi ise çocuğun o yaş diliminin öğrenme yılları olması açısından ilerideki hayatında risk teşkil edebilmektedir. Ebeveynler çocuklarına farkında olarak veya farkında olmadan birçok şeyi öğretirler, bu sırada sosyotelist davranışlar sergilemeleri çocuğun o anki ve daha sonraki hayatında oluşabilecek problemlere neden olabileceği düşünülmektedir. Bu nedenle ebeveynlerde sosyotelizmin yaygınlığının, ebeveyn-çocuk ilişkisinde olumlu ilişki, olumsuz ilişkinin sosyotelizm ile olan ilişkilerinin ortaya konulması önemli görülmektedir.

Ulusal alan yazında ebeveyn-çocuk ilişkisi ile sosyotelizm arasındaki ilişkinin bir arada incelendiği araştırmaya rastlanmamıştır. Yapılan bu çalışmanın alan yazına katkısı olacağı düşünülmektedir. Araştırmacıların yapacakları çalışmalara yol göstermesi açısından sosyotelizm kavramının detaylı bir şekilde ortaya konması ve sosyotelizmin ebeveyn-çocuk ilişkisi açısından değerlendirilmesi önemli görülmektedir. Ayrıca alan uzmanlarının ve eğitimcilerin bu konuda bilgi birikimlerinin artması açısından, araştırma sonuçlarının, önemli olacağı düşünülmektedir.

1.4. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Araştırmanın yürütülmesi sürecinde çeşitli sınırlılıklar bulunmaktadır. Bu sınırlılıkların belirlenmesi ve açıkça ifade edilmesi araştırmanın sonuçlarını daha iyi yorumlayabilmek açısından önem taşımaktadır. Dolayısıyla bu bölümde araştırmanın sınırlılıklarından bahsedilmiştir.

1. Araştırma verileri Genel Sosyotelist Olma Ölçeği ve Ebeveyn-Çocuk İlişkisi Ölçeği verileriyle sınırlıdır.
2. Katılımcıların doğru yanıtlar verip vermeyecekleri de diğer bir sınırlılıktır.

1.5. VARSAYIMLAR

Araştırma, aşağıdaki varsayıma dayalı olarak gerçekleştirilmiştir.

Araştırmaya katılan ebeveynlerden veriler toplanırken katılımcıların, kullanılan ölçme araçlarına içtenlikle yanıt verdikleri varsayılmaktadır.

1.6. TANIMLAR

Sosyotelizm: Bireyin diğer insanlarla etkileşim halindeyken odak noktasını akıllı telefonuna vermesi, akıllı telefonuyla ilgilenmesi veya akıllı telefonuna yönelmesi ayrıca bu etkileşim halinde algısını akıllı telefonuna verip kişiler arası iletişimden uzak kalmasıdır (Chotpitayasunondh & Douglas, 2016).

Sosyotelist: Sosyotelizm davranışını sergileyen kişi (Chotpitayasunondh & Douglas, 2016).

Ebeveyn-Çocuk İlişkisi: Çocuğun doğduğu ortam ilk sosyal çevresidir yani ailesidir. Aile içinde etkileşimle edinilen algılar değerlendirilmeye başlar. Bu değerlendirmeler ebeveyn den çocuğa tek taraflı olmasından ziyade ebeveyn ve çocuğun karşılıklı çift yönlü bir değerlendirme çerçevesinde ebeveyn-çocuk ilişkisi olarak ele alınmaktadır (Aytaç, Çen, & Yüceol, 2018).

BÖLÜM II

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

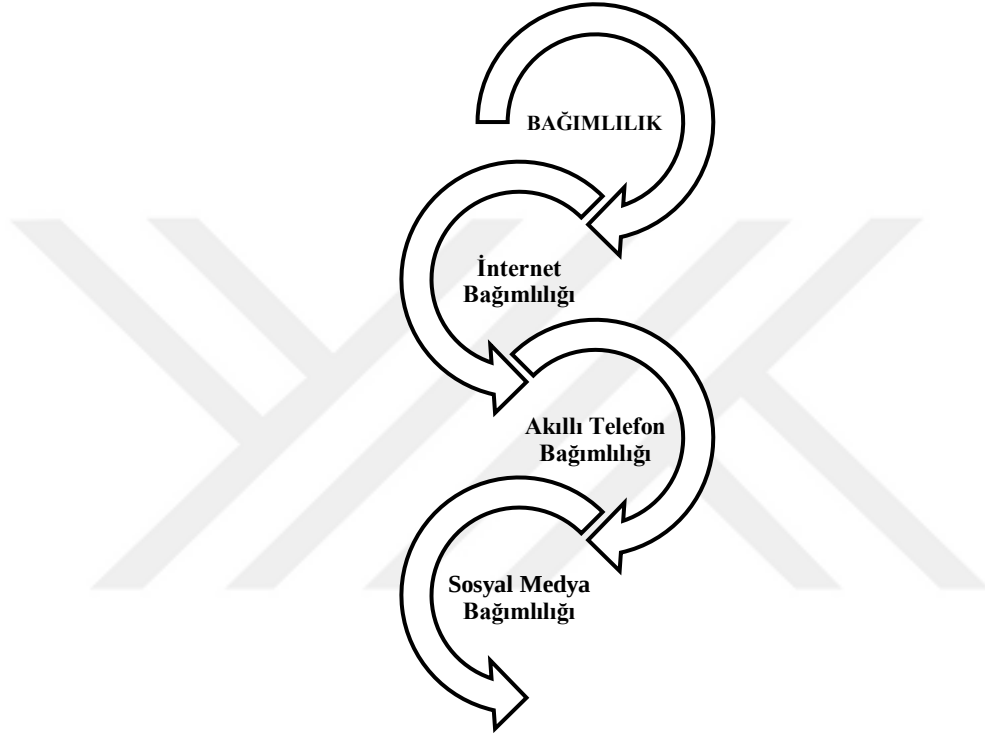
Bu bölümde; akıllı telefon bağımlılığı ile ilişkili yeni bir kavram olan sosyotelizm kavramsal olarak ele alınacaktır. Akıllı telefonların mevcut yapısından dolayı sosyotelizm cep telefonu bağımlılığı, sosyal medya bağımlılığı, internet bağımlılığı ve oyun bağımlılığı gibi birçok bağımlılığı bünyesinde barındırabilmektedir (Karadağ ve diğ., 2016). Bu nedenle ilk olarak bağımlılık türleri ve son olarak sosyotelizm kavramsal olarak ele alınacak olup ilgili çalışmalara yer verilecektir. Çalışmanın diğer bir konusu olan ebeveyn-çocuk ilişkisi de bu bölümde kavramsal olarak ele alınacaktır.

2.1. BAĞIMLILIK

Bağımlılık, bilişsel bozukluğun sonucunda olumsuz eylemlerin veya bu eylemlerin yol açtığı hatalı bir irade hastalığıdır (Campbell, 2003). Bağımlılık, bireylerin bir maddeye, kişiye, cisme duyduğu yoğun haz sonucunda oluşan ve erişemediği zamanlarda bedensel ve ruhsal semptomlara sebep olan, tedavi edilebilen bir hastalıktır (Sezgin ve diğ., 2010). Hissedilenin üzerinde kullanma isteği içinde olunması ve bu isteğin sürekli artması, olmadığında yoğun derecede yoksunluk çekilmesi bağımlılığı oluşturmaktadır. Birey içinde olduğu bağımlılık durumunda bağımlısı olduğu maddeden ya da maddelerden pek çok kez kurtulma girişiminde bulunmalarına rağmen bu madde ya da maddeleri bırakamamaktadırlar. Hatta bireyler bağımlısı oldukları madde ya da maddelerin dozunu zamanla arttırmakta, kullanmayı bıraktıklarında ise yoksunluk semptomları yaşamaktadırlar (Şahin, 2007). Kontrol altına alınamadığında, bağımlılık, fizyolojik belirtiler ile bilişsel davranış bozuklukların görülmesine neden oluyor (Ögel ve Erol, 2005).

Bağımlılık maddeye, insana, spora, oyuna, kumara, yemeye ya da bir teknolojik alete duyulabilmektedir. Kişi bağımlı durumundaki sıkıntılı ruh halinden kurtulmak için bağımlılık yaşadığı maddeye veya madde dışı faktörlere yönelebilir. Dolayısıyla seçtiği bu yolla oyalanma ve rahatlama yaşayabilir. Ayrıca bağımlılık yaşadığı madde veya madde dışı faktörler dışarıya yönelik olmadığında aile içinde bulunduğu daha kolay yoldan rahatlama yaşayabilir bu da bağımlılığı riskli boyutlara taşıyabilir (Baltacı, 2018, syf.165).

Bağımlılıklar madde bağımlılıkları ve madde dışı bağımlılıklar olarak sınıflandırılırken madde dışı bağımlılıklar da davranışsal (olgusal) bağımlılıklar olarak adlandırılmıştır (Tarhan ve Nurmedov, 2013). Davranışsal bağımlılıklar bilgisayar/oyun bağımlılığı, elektronik alet bağımlılığı ve internet bağımlılığı olarak ele alınmaktadır (Ögel ve Erol, 2005). Bu bölümde bağımlılık sınıfından olan davranışsal bozukluklar adlandırması altında (Şekil 1.); internet bağımlılığı, akıllı telefon bağımlılığı ve sosyal medya bağımlılığından bahsedilmektedir.

Şekil 1. Bağımlılık

2.1.1. İnternet Bağımlılığı

Bilgisayarın sağlamış olduğu kolaylıkların bir kısmı internetle sağlanmaktadır. İnternetin getirmiş olduğu kolaylıklar beraberinde internette gezinme ve internette oyun oynama gibi çeşitliliklerle insanda olumsuz etkilere sebep olmaktadır. Bireylerin internet kaynaklı olarak bilgisayarı aşırı kullanım gibi davranışlar sergilemeleri araştırmacıları bilgisayarın tek başına bağımlılık olmasından çok internet bağımlılığına dikkat çekmelerine sebep olmuştur (Griffiths, 2000). İnternet kullanımı süresi ve sayısı geçtiğimiz on yıl içerisinde artış göstermiştir (Dong ve diğ., 2011) ve kullanım süresi artan bilgisayarların insanları esir alıp

almadıkları sorusu önem kazanmaya başlamıştır (Davis, 2001). 1996 yılında Dr. Ivan Goldberg'in arkadaşlarına gönderdiği bir e-postada patolojik kumar oynama rahatsızlığı üzerinde oynayarak aşırı internet kullanıyor olmalarını şaka konusu yapmasıyla başlayan araştırmalar, internet başında kalma sürelerinin patolojik olarak kullanımla ilgili olmasından internete duyulan bağımlılığı yeni ve etkileyici bir araştırma konusu haline getirmiştir (Ghamari ve diğ., 2011).

Yapılan araştırmalara göre elde edilen veriler iki farklı görüş etrafında toplanmıştır. Bunlardan biri yeni bir bozukluk türü internet bağımlılığını görmekte diğeri ise internet kullanımında erişilen içeriğin, bunlar; porno, oyun, e-posta gibi, problemli kullanım olduğunu savunmaktadır (Yellowlees ve Marks, 2007). Bazı araştırma bulgularında bireyin internet kullanımının uzun süre olmasına sebep olan olgular arasında oyun ve eğlence, cinsel içerik, iletişim ve sosyalleşme vardır (Balcı ve Gülnar, 2009; Griffiths, 2000). Bu olgulara doyum sağlamak için internet bir faktördür. Dolayısıyla kişi kontrol edemediği dürtü veya davranışını ya da zayıf kontrol edebildiği meşguliyeti sonucunda internet bağımlılığı ortaya çıkabilmektedir. Bazı araştırmacılar internet bağımlılığı gibi bir sorunun olmadığı daha çok kişinin seks ve iletişim gibi başka bağımlılıklarını giderebilmek için internet kullandıklarını ileri sürmüşlerdir (Griffiths, 1999).

Farklı bakış açılarıyla sunulan internet bağımlılığının tanı kriterleri değerlendirildiğinde bağımlılığın olması için bireyin bazı alanlarda belirgin semptomlar göstermesi gerekmekte olduğu söylenmiştir. Bu bağlamda (Beard ve Wolf, 2001; Ko ve diğ., 2005; Shapira, ve diğ., 2003; Suler, 1999; Tao ve diğ., 2010; Young, 1998) tanı kriterlerinden yola çıkarak Baltacı (2017) internet bağımlılığı tanı kriterleri değerlendirmesini (*Tablo 2.1.*) şu şekilde yapmıştır:

Tablo 2.1. İnternet Bağımlılığının Tanı Kriterlerinin Değerlendirilmesi

1. Bireyin internette yapılan aktivitelerin hayalini kurma ya da sürekli olarak yapacağı bir sonraki aktiviteyi düşünmesini içeren aşırı zihinsel uğraş yaşaması,
2. Bireyin arzu edilen keyfe ulaşabilmesi için giderek artan oranda internet kullanma ihtiyacının ortaya çıkması yani tolerans düzeyinin yükselmesi,
3. Planladığı süreden hep daha fazla süre internette kalma eğilimi içinde olan birey bu sürenin azaltılması ya da kesilmesi durumunda huzursuz, sinirli, kaygılı ya da çökkün hissetme gibi psikolojik yoksunluk belirtileri göstermesi,
4. Yaşanılan olumsuz duygulardan kaçmak ve sahip olunan problemlerle yüzleşmemek için psikolojik bir kaçış aracı olarak internetin kullanılması,
5. İnternet bağımlılığı kişisel alanda problem ürettiği ve problemten kaçış alanı olarak kullanıldığı gibi, bireyin duygusal, sosyal, ekonomik problemler yaşamasına neden olmaktadır. Bu problemlerin, bağımlı bireylerin okul başarılarının düşmesine,

önlere çıkan eğitim fırsatlarını faydalanamamalarına, iş performanslarının ciddi oranda düşmesine, aile, arkadaş ve romantik ilişkilerinin zarar görmesine ve iletişim çatışmalarına yol açması,

6. Kişisel ve sosyal alanda yaşanan tüm sıkıntılara rağmen bireyin internette geçirdiği süre ile ilgili yakın çevresine **sürekli yalan söylemesi** ve bağımlılığı sonlandırmak için sıklıkla **başarısız deneyimler** yaşamasıdır.

Ailede ebeveynin çocuğuyla kurduğu ilişkide internetin ne derece varlığı da dikkat çekmektedir. Ortalama yaşları 15.9 olan 160 kız ergen öğrencilerden oluşan çalışma grubuyla yapılan bir araştırmaya göre (Ahmadian ve diğ., 2022) kızlarda ebeveyn-çocuk ilişkisi ile internet bağımlılığı arasında anlamlı bir negatif ilişki olduğunu göstermiştir. Dolayısıyla kız öğrencilerde ebeveyn-çocuk ilişkisi ne kadar güçlü ise internet bağımlılığı o kadar az, ebeveyn-çocuk ilişkisi ne kadar zayıfsa internet bağımlılığı o kadar yüksektir. Buna benzer bir araştırmada ise ebeveyn-çocuk ilişki eğitiminin internet bağımlılığının ciddiyetinde önemli bir farklılık göstermektedir (Begum ve diğ., 2017). Bu da gösteriyor ki ebeveyn-çocuk ilişkisi internet bağımlılığında önemli bir etkiye sahiptir.

Bunlara göre toparlayacak olursak internet diğer bağımlılıkların giderilmesi için bir etken ve bunun sonucunda yeni bir bağımlılık olarak ortaya çıkmıştır. İnternet kullanımı başka bağımlılıkların sonucu ve yeni bir bağımlılık türünün de gelişmesine neden olmuştur: sosyal medya.

2.1.2. Sosyal Medya Bağımlılığı

İnternet kullanımının artmasıyla birlikte sosyal medya kavramı da insanların hayatına girmiştir. Sosyal medya, bireylerin fotoğraf, müzik, video paylaşımı, mesajlaşma, algılarını ve görüşlerini belirtmek amacıyla kullandıkları çevrimiçi platformdan oluşan bir mecradır. Adeta bir bağımlılık halini alan bu mecra; kompleksi etkileşimlerden oluşan, kişiyi kontrolüne alan, daha çok bilgisayarda etki alanı olan ve bu etki alanını zamanla daha kolay ulaşılabilir akıllı telefonlara taşıyan sosyal medya insanlar arasında önemli etkiler oluşturabilen bir iletişim kanalıdır (Turel ve Serenko, 2012). Bu iletişim kanalı, bilgisayarda kullanırken sürekli masa başında oturmak zorunluluğundan her an yanımızda olan akıllı telefonlarla bireyin ayrılmaz parçası haline gelmiştir. Uygulama kullanımı önemli bir telefon kullanım nesnesi olan akıllı telefonlar diğer telefonlara göre kullanım oranında artış göstermektedir (Smith, 2012). Uygulama olarak özellikle oyun kullanımı ve sosyal medya kullanımı en yoğun olanlardır. Sosyal medya bu kullanımlarda ön planda yer almaktadır (Kwon, ve diğ., 2013).

Kullanım alışkanlıkları bağımlılığa dönüşen sosyal paylaşım sitelerinde Facebook (Andreassen ve diğ., 2012) ve Twitter (Malita, 2011) gelmektedir. Birçok multimedya aracının karmaşık bir harmanı olan Facebook; eğlence ve sosyal etkileşimi motive etmektedir. Müzik, video, resim, oyun, eğlence, gruplara katılma, başkalarından haberdar olma, başkalarının resim ve videolarına bakma, tanıdıkları veya tanımadıkları kişiler ile iletişime geçme, görüntülü sohbet, online oyun gibi birçok seçeneğe tek kanaldan erişim imkânı veren Facebook bireylerin gerçek dünyasının yanında paralel bir yaşam sürmelerine sebep olmaktadır. Facebook'un ortaya çıkış nedeni her ne kadar uzun zamandır görüşülemeyen arkadaşlarla iletişim kurmak olsa da araştırmalara bakıldığında Facebook'ta en sık görülen kullanım amacı %69,57 ile başkalarının profillerine bakmak, %58,70 ile başkalarının fotoğraflarına bakmak olduğunu göstermektedir (Pembek ve diğ., 2009). Twitter da ise anlık fikir üretme, tweetlerin kısa ve belirsiz olması ve birçok şeye anında cevap verme, aynı anda birden fazla insanla iletişime geçme gibi özelliklerden dolayı bireyi bağımlılığa sevk eden nesne halini almıştır. Öte yandan aile, toplumun temel taşıdır. Çocukların sürekli anne babalarını taklit ettikleri ve kopyaladıkları düşünülürse, anne babaların internet, mobil cihazlar ve sosyal medya araçları konusunda, çocukların tutum ve değerleri öğrenirken ailelerini model aldıkları bilindiğinden çocuklara rol model olmaktadır. Bu olguyu destekleyen bir araştırmada ebeveynlerin teknoloji kullanımına yönelik tutumları arttıkça çocukların mobil bağımlılık düzeyleri de artmakta olduğuna ulaşılmıştır (Sezer ve diğ., 2019). Bu bağlamda bağımlılık derecesine gelen sosyal medya kullanımının ilk adımı aile içinden geçmiş olasılığını söylemek mümkün.

Özetle ifade edecek olursak bilgisayarlarda önemli bir bağımlılık nesneleri olan sosyal medya platformları akıllı telefonlarla birlikte bilgisayarlara erişme zorunluğu olmaksızın her an ulaşabiliriz. Bu da bireyin gerçek yaşamda etkinliğini sürdürürken aynı anda sosyal ağlarda da varlığını sürdürme çabası içerisine girmesini göz önüne getirmektedir. Fakat bu durum bireyin gerçek yaşamda aktif olmasını olumsuz olarak etkilemekte, yaşamının niteliğini bozmaktadır. Açıkça ifadesi ise sosyotelizmin varlığıdır. Dolayısıyla bu sorunlar; öncelikle akıllı telefondan mahrum kalma korkusu (nomofobi) ve sosyotelizm adı altında ele alınmaktadır.

2.1.3. Akıllı Telefon Bağımlılığı

İnternet erişimi, ister evde, işte veya okulda, ister eğlence, iletişim, bilgi vb. tüm amaçlar için, hangi yaşta olursak olalım, şüphesiz günlük hayatımızın temel bir parçası haline gelmekte. İnternetin telefonlara aktarılmasıyla, akıllı telefonlar; toplumun büyük bir kesimi tarafından her gün kullanıldığını, çalışma ve ilişki kurma şeklimizi değiştirdiğini ve giderek vazgeçilmez araç

halini aldığını yapılan araştırmalara dayanarak söylemek mümkün (Ruiz-Palmero ve diğ., 2019). Bireyin yaşamının temel bir parçası haline gelen akıllı telefonlar; akademik faaliyetlerde bilgi alışverişinde bulunmak, grup çalışmasını koordine etmek ve hizmetlere danışmak (Vázquez-Cano ve Sevillano García, 2015) ve günlük yaşamlarında iletişim kurmak, bilgileri yönetmek, eğlenmek, oyun oynamak gibi birçok işlevi yerine getirmektedir (Organista-Sandoval ve diğ., 2013). Dokunmatik ekran, estetik görünüm, internet erişimi, dijital kameralar, navigasyon, her türlü uygulamayı yükleme olasılığı aynı anda birden fazla iş yapmayı mümkün kılmaktadır (Wood ve diğ., 2012). Bu bağlamda akıllı telefon kişinin hayatının merkezinde olmaktadır. Telefonların hayatımızın merkezini alması durumunda hayatımızı kolaylaştırıyor olması önemli olmakla beraber aşırı telefon kullanımı akıllı telefon bağımlılığına yol açabiliyor.

Birey akademik hayatında, sosyal hayatında, ev veya iş hayatında gittikçe akıllı telefona bağlı kalmasıyla dikkati dağılmakta, öğrenmesini etkilemekte, algılarını engellemekte ya da farklı birçok soruna yol açmaktadır. Akıllı telefon kaynaklı trafik kazaları, boyunda fiziksel ağrı, duygusal esenliğin veya akademik ve iş performansın bozulması, sosyal ilişkilerin zedelenmesi, ruhsal ve toplumsal sorunlar akıllı telefonun zaman içerisinde bağımlılık şekline dönüşmesiyle yol açtığı bazı sorunlardır. Akıllı telefonu aşırı ve uygunsuz kullanım sonucu oluşan akıllı telefon bağımlılığı; kişinin akıllı telefon haricindeki hayatının boş olacağı, yaşamsal diğer konuları ihmal etme ve randevuları kaçırma ve akıllı telefon olmadan hiçbir şey yapamayacaklarını hissetme noktasına ulaşmaktadırlar (Sciandra ve diğ., 2019).

Akıllı telefonlar da bilgisayara benzer özelliklerle donatılmasıyla, akıllı telefonlar da bağımlılık nesnesi olarak insan yaşamında yerini almıştır. Akıllı telefonlara aktarılan internet, oyun gibi faktörler de problemli akıllı telefon kullanımına sebep olup farklı ortamlarda örneğin trafikte ya da ders ortamında bu problemin görülmesi davranış bağımlılığı olarak görülmektedir. Akıllı telefon bağımlılığı kapsamında yürütülen araştırmalar akıllı telefonun yalnızlığı ve kişisel modu yönetme ihtiyacını doyurma aracı olarak kullanıldığını; akıllı telefonlarından ayrı kalan bağımlı bireylerde kaygı, endişe ve yoksunluktan rahatsız olma davranışlarının gözlemlendiğini (Park, 2005); dürtüselliğin (Biilieux ve diğ., 2008) ve uyarılma ihtiyacının akıllı telefon bağımlılığına etki ettiğini göstermektedir (Leung, 2008).

Bireyin ilk yetişme ortamı olan ailede akıllı telefon kullanımı da kaçınılmazdır. Ailede ilişkilerde akıllı telefon kullanımının ne derece yer ettiği büyük önem taşımaktadır. Ebeveyn ve çocuk arasında kurulan ilişkinin birçok davranışa, duyguya ya da düşünceye aracılık ettiği gözlemlenmektedir. Yakın zamanda yapılan bir araştırmaya göre (Gong, ve diğ., 2022) ebeveyn

ve çocuk arasındaki ilişkinin çocuğun telefon kullanımının problemli olmasına aracılık ettiği elde edilmiştir. Dahası, hem ebeveyn akıllı telefon kullanımı ile çocuğun problemli akıllı telefon kullanımı arasındaki doğrudan ilişki hem de ebeveyn-çocuk ilişkisinin aracı etkisi özdenetim tarafından hafifletildiği sonucuna ulaşıldığı araştırmacılar tarafından belirtilmiştir. Bu bulgular, çocukların problemli akıllı telefon kullanımının risk faktörlerine ve çocuklar üzerindeki ebeveyn etkisine bakış açısını derinleştirdi.

Akıllı telefon bağımlılığından kaynaklı ve modern çağın yeni korkularından biri olan Nomofobi, No Mobile Phone ifadesinden kısaltılarak geliştirilmiştir (Bragazzi ve Puente, 2014). Nomofobi terim anlamına bakıldığında telefon yokluğu olduğu bununla beraber elde cep telefonu bulundurmama durumlarında stres ya da panik olma hatta kontrolsüz öfke gözlemlenmektedir. Nomofobi bireyde umutsuzluk, kaygı, ıstırap, güvensizlik, dikkatsizlik gibi psikolojik etkilerin yanında sağlık sorunları da oluşturmaktadır (Polat, 2017). Akıllı telefonların kullanımı; daha akıcı iletişim, internet, kamera kullanımı, oyunlar, bilgiye daha fazla erişim gibi sağlayabilecekleri büyük fayda nedeniyle önceki on yıla kıyasla sayısal olarak artmakta; ancak, bu cihazda geçirilen süre, kullanıcının davranışını etkileyerek, cihazı kullanmadığından kaynaklı kaygı göstermektedir (Dailymail, 2008).

Çağımızda birçok kişide var olan veya olma ihtimali yüksek olan nomofobinin belirtileri şu şekilde sıralanabilir (Bragazzi ve Puente, 2014):

- Düzenli ve sık telefon kullanımı.
- Birden fazla mobil cihaza sahip olmak.
- Cihazın şarjının azalmasına yönelik önlem olarak yanında sürekli şarj aleti bulundurmak.
- Düşük pil uyarısı karşısında kendisini telaşlı ve huzursuz hissetmesi.
- Telefonun yasak olduğu alanlardan kaçınmak.
- Mesaj sesine ya da zil sesine karşı aşırı uyarılma ve bununla beraber sürekli ekrana bakma.
- Yatakta mobil cihazla uyumak.
- Telefondan mahrum kaldığı için insanlarla iletişim halinde olmamak.
- Telefon sahibi olmak ya da iyi telefona sahip olmak amacıyla yapılan fazla harcamalar.

İnsanların yaşamlarını koordine etme, sosyal ilişkileri yürütme, kamusal alanı özel olarak kullanma vb. değişiklikler de dahil olmak üzere mobil telefonun yayılması ve kullanımından kaynaklanan önemli sosyal değişim alanları var olmasıyla teknoloji den topluma doğru yönlü bir etki akışını vurgulamak mümkün. Bu akışı sağlayan yol ise aileden geçmektedir. Çünkü iletişimin kendisinin temel bir sonucu, insanların birbirine bulaşmasıdır. İnsanlar, nasıl düşündükleri ve nasıl davrandıkları konusunda sosyal olarak bulaşıcıdır. Sonuç olarak, insanların cep telefonu gibi teknolojileri nasıl düşündükleri ve kullandıkları, sosyal bağlamın ve sosyal temasın bir ürünüdür. Kuşkusuz, mobil iletişimin etkilerini incelemek, bu durumda Nomofobi, neden olarak ebeveynler ve sözde 'kurbanlar' olarak çocuklar, bir ortamın etkisinin özellikle odaklanması gereken bir noktadır. Alan yazında; ebeveynler tarafından çocukların mobil cihaz kullanmasına izin veren hoşgörü düzeyinin nomofobiye yol açtığı elde eden bir araştırmada da bu düşünce desteklenmektedir (Fadzi ve diğ.,2016). Aile ilişkilerinde ve dolayısıyla aile içindeki iletişimlerini günden güne nasıl şekillendirdikleri konusunda önemli değişiklikleri beraberinde getirmektedir. Bireyin gerçek yaşamda etkinliğini sürdürürken aynı anda sosyal ağlarda da varlığını sürdürme çabası içerisine girmesini bu değişikliklerden bir tanesi olabilir. Fakat bu durum bireyin gerçek yaşamda aktif olmasını olumsuz olarak etkilemekte, yaşamının niteliğini bozmaktadır. Açıkça ifadesi ise sosyoteli zmin varlığıdır. Dolayısıyla akıllı telefon bağımlılığının sosyoteli zizm kavramıyla ilişkili olduğu söylene bilmektedir.

2.2. SOSYOTELİZM

Etkileşim bireyin doğasında var olan bir ihtiyaçtır. Konuşmak, anlamak, dinlemek... İnsan etkileşime geçerek başkasını anlar, onunla konuşur ve onu dinler. Bu etkileşimin temelinde birey sevmek, sevilme, saygınlık, ait olma ihtiyacını gidermek ister. Gelişen teknoloji ile, birey ihtiyaçlarını giderirken, kişiler arası iletişim kurma araçları ağırlıklı olarak akıllı telefonları kullanmaktadır. Bu uygulamalarla birlikte sosyal hayatın vazgeçilmez unsurları arasında yer alan akıllı telefonlar, kullanıcıların her an kontrol etmek isteyeceği bir cihaz haline gelmektedir. Akıllı telefonlar kişiler arası iletişim aracı olurken aynı zamanda kişiler arası sosyalleşmenin ve yüz yüze iletişimin önüne geçmektedir. Yüz yüze olan ortamlarda bireylerin kendileri arasında sosyalleşmesi gerekirken ilgilerini akıllı telefonlara çevirdiklerini zihnimize canlandırdığımızda sosyoteli zizm fenomeni belirgin hale gelmektedir. Sosyoteli zizm ilk kez McCann Melbourne reklam ajansının 2012 yılında yapmış oldukları bir konsorsiyum toplantısı sırasında Sydney Üniversitesi'ndeki bir grup sözlük bilimci, yazar ve şair tarafından "karşıdaki insanı görmezden gelerek dikkati telefona verme" olgusunu tanımlamak için kullanılan bir

terimdir. Ulusal Avusturalya Sözlüğü Macquarie'nin güncellenen basımında kullanılması amacıyla McCann Melbourne reklam ajansı tarafından kampanyalarda yeni bir kelime olarak kullanılmıştır (Pathak, 2013). Reklam ajansında görev yapan Alex Haigh tarafından sosyotelizm kelimesinin türetildiği farklı kaynaklarda ifade edilmiştir; sözlüğe eklenen bu tanıma göre sosyotelizm, telefon (phone) ve görmezden gelme ya da yok saymak (snubbing) sözcüklerinin bir araya getirilmesiyle phubbing sözcüğünü üretmiştir (Chatfield, 2013; Chotpitayasunondh ve Douglas, 2016; Latifa ve diğ., 2019). Sosyotelizm, birden fazla kişinin bir araya geldiği sosyal ortamda telefonla birbirlerini görmezden gelme eylemi olduğunu söylemek mümkündür. Karadağ ve diğerleri (2015) bu görmezden gelme eylemini literatüre “sosyotelizm” olarak tanıtmıştır. Alan yazına bakıldığında sosyotelizme ilişkin çeşitli tanımlara yer verildiği görülmektedir.

Sosyotelizm ile ilgili tanımların başında Karadağ ve diğerlerinin yapmış olduğu tanım gelmektedir. Karadağ ve diğerlerine (2016) göre sosyotelizm, bireyin diğer bireylerle karşılıklı olarak iletişim halindeyken birey algısını onlarla iletişimden kaçırarak dikkatini ve ilgisini akıllı telefona vermesi olarak tanımlanmıştır. Bu tanımda sosyotelizm, etkileşim halinde dikkatin dağıldığı ve odağın akıllı telefon olmasıyla ifade edilmiştir. Benzer olarak diğer bir tanım da Mcdaniel ve Coyne (2016) tarafından gelmiştir. Onlara göre bireylerarası iletişim esnasında yaşanan kesintilerin nedeni dijital ve mobil teknoloji cihazlarsa bu sosyotelizmdir. Bu tanıma göre ise iletişim kopukluğundan bahsedilmiştir. Diğer bir tanımda sosyotelizmin bireyin davranışına yansıdığına değinilmiştir. Bu tanıma göre başka biriyle görüşme esnasında cep telefonuna bakan veya kişilerarası iletişim halinde cep telefonu ile ilgilenen bir kişinin davranışı olarak tanımlanabilir (Chotpitayasunondh ve Douglas, 2016). Sosyotelizmin tanımlarında farklı olarak şimdi ve burada iletişim kurmaya da değinilmiştir, sosyotelizm, birey şimdi ve burada bir arada olduğu mevcut kişi ve kişilerle iletişim kurmak yerine akıllı telefona dikkatini vermesidir (Roberts ve David, 2020). Sosyotelizmin tanımlarında değinilen konularda bir diğeri ise görmezden gelme olarak ifade edilmiştir. Nazir ve Pişkin (2016) yapmış olduğu tanımda bireyin akıllı telefonu ile ilgilenirken ne yaptığına odaklanıldığı, Facebook, Whatsapp ve telefondaki diğer uygulamaların kullanımına bakılmaksızın sosyal etkinlikler için cep telefonunu kullanarak başkalarını uzun süre görmezden gelmesidir. Benzer bir şekilde birbirleriyle sohbet etmek yerine telefona odaklanmaları ve bireylerin birbirleriyle gerçek sosyalleşmekten ziyade sanal ortamda sosyalleşmeyi tercih etmeleri olarak ifade edilmiştir (Aslan ve Küçükvardar, 2020). Belirtilen tüm tanımlara bakıldığında sosyotelizmin iletişim halinde odak noktasının akıllı telefon olması olarak özetlenebilir. Akıllı telefonda bulunan

sosyal medya hesaplarında gezinme, mesajlaşma, işi ile ilgili durumlardan telefonu inceleme, hiçbir şey yapmadan da telefon ekranını inceleme gibi birey odağını akıllı telefona vermesi için sebepleri oluşturmaktadır. Bu davranışı sergilerken görmezden gelme, şimdi ve burada kalamama, karşılıklı iletişim halinde kopma, gerçek bağlamda değil de sanal sosyalleşmelere meydana gelmekte olduğu araştırmalarda açıklanmıştır.

Günlük hayatın birçok alanında ortaya çıkan sosyotelizm; örneğin yemekte, konferansta, iş toplantısı ya da arkadaşlarla buluşma toplantısında görülebilmektedir (Nazir ve Pişkin, 2016). Bu ve bunun gibi sosyal ortamlarda bireyler arasındaki iletişimi kesintiye uğratmak ya da karşısındakini görmezden gelmek sosyotelizm davranışıyla açıklanmaktadır (David ve Roberts, 2017). Karşıdaki ile konuşurken ‘bir saniye, bir dakika bunu halletmeliyim, hemen döneceğim, birazdan senle ilgileneceğim, buna bakmam lazım, çok acil bir telefon bakmalıyım sonra konuşalım’ gibi çeşitli söylemlerle ya da herhangi bir şey söylemeden sürekli olarak telefonla ilgilenme durumunda oluşan sosyotelizm davranışı sonucunda karşıdaki bireyi rahatsız etme eylemi ile karşılanması olasıdır (Afdal ve diğ., 2018). Karşılıklı iletişim esnasında sosyal destek sisteminden kimlere sosyotelizmin gösterildiğini araştıran bir çalışmada birey kendisine yakın olanlarla başlayarak sosyotelizmi göstermektedir. İnsanlar en fazla aile üyelerine ve yakın arkadaşlarına daha sonra ise yabancılara sosyotelizm göstermektedir. Bir başka deyişle birey; partnerine, dostuna, annesine, babasına ve çocuklarına daha fazla sosyotelizm davranışı sergilemektedir. Bu da bireyin yakın çevresiyle ilişkisine zarar verebilme ihtimalini göz önüne getirmektedir.

Sosyotelizm davranışını gösteren bireyler sosyotelist olarak tanımlanmıştır. Sosyotelist (phubber) birey; karşısındakiyle gözle iletişime geçmemekte, dikkatini ve ilgisini akıllı telefona vermekte, isteyerek ya da istemeden iletişimini kesmektedir. Sosyotelist kişiler genelde başkalarıyla iletişim kurmanın önemini görmezden gelir ve iletişimle ilişki kurmayı ihmal ederler. Sosyotelist bireyler sosyotelizm davranışını kişilerarası etkileşimlerinde göstermektedirler. Chotpitayasunondh ve Douglas (2018) sosyotelist bireylerin sergiledikleri sosyotelizm davranışını kendini yalnızlaştırma, nomofobi, kişilerarası çatışma ve problemin farkında olma şeklinde dört alt boyutta açıklamıştır (*Şekil 2.*):

Şekil 2. Sosyotelizmin Dört Alt Boyutu

Yabancı literatür incelendiğinde sosyotelizm ile eş anlamlı olmasa da yakın anlamlı olan kavram McDaniel ve Coyne tarafından oluşturulan teknoferansdır (technoference). Teknoferans sözcüğü "technological" (teknolojik) ve "interference" (müdahale/engel) kelimelerinin birleşiminden oluşmaktadır. Teknoferans teknoloji nedeniyle sosyal etkileşimlerin kesintiye uğraması, teknoloji araçlarının kullanımı sonucu kişiler arasındaki iletişimin kopması olarak tanımlanmaktadır. Sosyotelizmle de benzer olan teknoferans için teknolojik sebeplerden dolayı karşıdakini görmezden gelme eylemi var olabilmektedir. Sosyotelizme yakın anlamlı kavramların yanında sosyotelizmin boyutları ve türlerini açıklamak

da mümkündür. Sosyotelizmin iki alt boyutu iletişim bozukluğu ve telefon takıntısıdır. Her bir bağlam ve ilişkiye uygun bir şekilde ebeveyn sosyotelizmi, partner sosyotelizmi ve yönetici sosyotelizmi olarak türlerine ayrılmıştır. Ebeveyn sosyotelizmi aile ilişkilerini, partner sosyotelizmi romantik ilişkilerini ve yönetici sosyotelizmi de iş ilişkilerini içermektedir. Öncelikle boyutlarından bahsedecek olursak, Karadağ ve diğerleri (2015) tarafından sosyotelizmin belirleyicilerine yönelik yapılan yapısal eşitlik modelinde oluşturulan iki alt boyut şu şekilde açıklanmıştır: (i) *İletişim Bozukluğu*: Etkileşimin gerçekleştiği ortamlarda sosyotelist tarafından karşılıklı iletişimi kesintiye uğratma, iletişimin birden fazla bölünmesi sonucu iletişimde kopukluk meydana gelmektedir. Bu esnadan gözle iletişimin kısa sürmesi veya hiç kurulamaması, dikkati iki yöne verme, alıcıdan gelen mesajın anlaşılabilmesi ve geri dönüt verememe davranışlarını içermektedir. Yani yüz yüze iletişim ortamında akıllı telefonla ilgilenerek var olan iletişimi sık sık bozmakla ilgilidir. (ii) *Telefon Takıntısı*: Yüz yüze iletişimin olmadığı durumlarda sosyotelistin sürekli olarak akıllı telefonla ilgilenme davranışdır. Telefonun her an elinin altında olması ve bundan huzur duyma, dikkatini farkında olmadan ya da bilinçli bir şekilde telefona yönlendirme, telefonla geçirilen zamanın farkında olmama, telefondan gelen bildirimlerin karşılıklı iletişimden ziyade daha cazip gelmesi gibi davranışlarla ilgilidir.

Sonrasında sosyotelizmin türlerinden bahsedecek olursak ebeveyn sosyotelizmi, partner sosyotelizmi ve yönetici sosyotelizmi olarak türleri üç başlık altında açıklanmıştır (Ballı, 2020):

a. *Partner Sosyotelizmi*: Partner sosyotelizmi flört eden ya da evli çiftler arasında oluşmaktadır. Çift olan bireyler beraberken akıllı telefonu ne ölçüde kullanıp kullanmadığıyla ilgilidir. Partnerine vereceği dikkati akıllı telefona verdiği zaman partner sosyotelizmi meydana gelmektedir.

b. *Yönetici Sosyotelizmi*: Yönetici sosyotelizmi; çalışan ile yöneticinin karşılıklı iletişiminde yöneticinin ilgisini çalışanına değil de telefonuna vermesi olarak tanımlanabilir (Özdemir, 2020).

c. *Ebeveyn Sosyotelizmi*: Sosyotelizm; partnerler arasında, arkadaşlar arasında, iş yerinde çalışanlar arasında görülebildiği gibi aile arasında da görülebilmektedir. Aile ilişkilerinde kardeşler arasında ya da ebeveynlerden çocuğa sosyotelizm olabilmektedir. Ebeveyn sosyotelizmi, çocuklarla etkileşim halindeyken annenin ya da babanın dikkatini çocuklara yönelten değil de akıllı telefonuna yönelten ebeveyn olarak tanımlanmaktadır.

2.2.1. Sosyotelizme Dair Araştırmalar

Sosyotelizm literatürde güncel bir konudur. Literatürde sosyotelizmin çeşitli değişkenlerle ilişkisi incelenmiş, sosyotelizmi etkileyen unsurlar, türleri, ortaya çıktığı bağlamlara dair birçok araştırma yapılmıştır. Bu bölümde yeni bir konu olan sosyotelizm üzerinde yapılmış yurt içi ve yurt dışı kaynaklı çeşitli dergilerde bulunan çalışmalara yer verilmiştir.

Karadağ ve diğerleri (2016) genç yetişkinler üzerinde yürüttüğü nitel yöntemin kullanıldığı araştırmada genç yetişkinlerde sosyotelizm davranışları, davranışın sebepleri ve sosyotelizmin günlük yaşama etkisini incelemişlerdir. Araştırmanın bulgularına göre sosyotelist bireyler sosyotelizm davranışıyla karşılaştıklarında etkileşimde göz temasının kurulamamasının kendilerini olumsuz hissettirdiği, kırgınlık, olumsuz düşünceler hissetme, değersizlik hissi yaşadıkları, empati kuramama ve tepkili davranma gibi tepkiler verdiklerini ifade etmişlerdir. Bu etkileşim temasında anlatılanların tamamını kaçırma ve iletişimde kopmaların yaşanması sosyotelizm düzeyi yüksek bireylerin oldukları en sık verilen yanıt olmuştur. Sonuç olarak araştırma bulgularından hareketle sosyotelizm davranışında iletişim becerilerinin önemli olduğu söylenebilir. İletişimde etkin dinleme, geri bildirim verme gibi unsurlarda sorunlar yaşayabildikleri görölmektedir.

Nazir ve Pişkin (2016) sosyotelizm ve akıllı telefon kullanımının bireyler üzerindeki etkileriyle ilgili yaptıkları çalışmada ise yüz yüze sohbet esnasında bireyin gözlerini karşıdakine odaklamak yerine sık sık telefonuna kaırmasının sohbet ettiği bireyin kendisinin önemsenmediğini ya da sohbetin yeterince önemsenmediği şeklinde algılandığı sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla sosyotelizm davranışı, etkileşimde önemli unsur olan göz temasının engelleyici faktörü olduğu söylenebilir.

Etkileşim temalı bir diğer araştırma Chotpitayasunondh ve Douglas (2018) tarafından yapılan temel ihtiyaçlar (ait olma, öz-güven, kontrol ve varoluşsal anlamlılık), ilişki doyumu, iletişim doyumu, sosyal dâhil olma ve dışlanma, sosyal dışlanma hassasiyeti, pozitif ve negatif duygulanım ve algılanan sosyotelizm normları değişkenlerinin sosyotelizmle olan ilişkisini incelemek amacıyla yapılmıştır. Çalışmanın bulgularına göre sosyotelizm; ilişki ve iletişim daoyumunu istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde negatif yönde yordamaktadır. Pozitif ve negatif duygulanım ile ait olma temel ihtiyacı bu ilişkilerde aracı rolü üstlendiği de çalışmanın

bulguları arasındadır. Sonuç olarak sosyotelizm düzeyi arttıkça iletişim doyumunun azalacağı söylenebilir.

Araştırma değişkenlerinde ilişki doyumunun olduğu bir araştırma olan Roberts ve David'in (2016) yaptıkları araştırmadır. Araştırmaya göre sosyotelizm ve ilişki doyumu arasında cep telefonu çatışmasının aracı rolü üstlendiği ve sosyotelizm ile cep telefonu çatışması arasındaki ilişkiyi bağlanma kaygısının yönettiği sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmadan hareketle sosyotelizm ve ilişki doyumu arasında doğrudan bir ilişki olmadığı cep telefonu çatışmasının aracı rolü ile ilişki doyumunu negatif yönde etkilediği söylenebilir.

Karaş'ın (2019) sosyotelizm ve serbest zaman etkinliği değişkenlerini bir arada incelediği araştırmasında bireyin günlük zaman geçirme aktivitesi olarak telefon, bilgisayar, tablet ve sosyal medya uygulamalarında geçirdikleri süre arttıkça sosyotelizm düzeylerinin arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Kısacası, birey gün içindeki serbest zamanında teknoloji kullanımına yönelmesi daha fazla sosyotelizm davranışı geliştirmiştir.

Keskin ve diğerlerinin (2018) üniversite öğrencilerinde akıllı telefon kullanımı ve baş ağrısı ilişkisini belirlemek amacıyla yaptıkları çalışmada akıllı telefon bağımlılığının baş ağrısı şiddeti, süresi ve sıklığı üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Aynı zamanda çalışmada kullanılan akıllı telefon bağımlılık puanlarında kadınların erkeklere oranla daha fazla olduğuna ulaşılmıştır.

Sosyotelizm ile ilgili algıları ve sosyotelizm ardındaki nedenleri araştıran Al-Saggaf ve O'Donnell (2019) sosyotelizmin çiftler arasındaki kıskançlık duygusunu arttırdığını, ilişki tatmin duygusunu azalttığı ve depresyonu arttırdığını belirtmişlerdir. Ayrıca çalışmada sosyotelizmin kaba, kırıcı ve toplumsal normların ihlali olarak algılandığı, yakınlık, empatik ilgi, kişilerarası güven ve sohbet kalitesi algılarına zarar verdiği belirtilmiştir. Bundan hareketle sosyotelizmin çiftler arasındaki olumlu ilişkiye zarar verirken birbirlerine karşı güven duygusunun oluşumuna engel olabileceği söylenebilir. Çiftlerin aralarındaki oluşturabilecek olası zararların çocukları ile ilişkilerinde de zarara yol açabilecekleri de gözden kaçmamalıdır.

Sosyotelizmin depresyonu dolaylı yünden etkilediği (Roberts ve David, 2016; Wang ve diğ., 2017), depresif ruh hali ile istatistiksel olarak önemli bir düzeyde ilişkili olduğu (Ivanova ve diğ., 2020), ebeveyn-ergen sosyotelizminin ergenlerin depresif belirtilerini arttırdığı (Bai ve diğ., 2020) ve akıllı telefon ile internet bağımlılığı yordayıcılarının yüksek düzeyde ilişkili

olduğu depresyon ve stres değişkenlerinin sosyotelizm düzeyi yüksek olan katılımcılar için birer risk olduğu (Davey ve diğ., 2018) sonucuna ulaşılmıştır. Özetle sosyotelizm ve depresyon ile ilgili çalışmalara göre sosyotelizmin depresyonu dolaylı yünden etkilediği ve sosyotelizme maruz kalan bireyler için de bir risk olabileceği sonucuna ulaşılabilir. Sosyotelizm temalı depresyonun yine aile içi ilişkilerinde meydana gelen iletişimsel bozuklukların kaynağını oluşturabileceği söylenebilir.

Sosyotelizm özellikle aile içi ilişkilerde de var olduğu alan yazında buna benzer bir çalışma olan ebeveyn sosyotelizmi ve farklı değişkenlerin incelendiği araştırmaya göre, ebeveyn sosyotelizmi yüksek olan çocukların problemli telefon kullanım oranı, ebeveyn sosyotelizmi az olan çocukların problemli telefon kullanım oranı yüksektir. Bununla birlikte araştırma bulgularına göre ebeveyn sosyotelizminin, ebeveyn-çocuk ilişkisi ve çocuk özsaygısının çoklu aracı rolleri yoluyla çocukların problemli telefon kullanımlarını dolaylı yünden etkilediği belirtilmiştir (Hong ve diğ., 2019). Araştırma, ebeveyn-çocuk ilişkisinde ebeveynlerin çocuklara sergiledikleri sosyotelizm davranışında çocuğun ebeveyni model almasının önemini bize göstermektedir.

2.2.2. Ebeveyn Sosyotelizmi

Williams (2007), ebeveyn sosyotelizmini bir dışlanma biçimi olarak çerçevelemiştir. Bununla birlikte, ebeveyn sosyotelizi; aynı zamanda bir reddetme, ihmal veya dikkat dağıtma biçimi olarak da algılanabilen belirsiz bir etkinliktir. Ebeveynin telefon kullanımı, çocuğun zamanında yanıt verme ve tüm dikkatini toplama ihtiyacını kesintiye uğratar ve bu da bir çeşit ihmal olabilmektedir. Bir yandan, ergen bir çocuğun erken çocukluktan beri ebeveyn ihmalinden muzdarip olması gibi, ebeveyn ihmali nispeten istikrarlı olabilir (Khaleque 2015). Ebeveyn ihmali anları, ebeveyn-çocuk ilişkisindeki kronik bir sorunu yansıtabilir. Veya ebeveyn sosyotelizmi, ebeveyn ihmalinin diğer bir dizi biçimine yeni bir ekleme olabilir. Teknolojinin yaygınlığı arttıkça, ebeveyn sosyotelizmi, ebeveyn-çocuk etkileşimlerinde yeni bir endişe kaynağı olarak ortaya çıkmaktadır. Ebeveyn telefon kullanımı ebeveyn-çocuk iletişimine sık sık müdahale edene kadar ebeveyn ihmali gerçekleşmemiş olabilir. Dolayısıyla ebeveynin mobil cihazla dikkatinin dağılması, geçici olarak çocuklarının da dikkatlerinin dağıldığı durumları ifade eder (Kildare ve Middlemiss 2017).

Sosyotelizm davranışının olması için, ebeveynin dikkatini ebeveyn-çocuk etkileşiminden uzaklaştırabilecek şekilde telefona vermesini gerektirmektedir. Bu nedenle,

ebeveyn sosyotelizm davranışı, ebeveynin dikkatini dağıtmanın bir biçimi olabilir. Ek olarak, telefon kullanımının neden olduğu alışılmış dikkat dağınıklığının, ebeveyn-çocuk etkileşiminin belirli bir modeline dönüşmesi ve bu da uzun vadede ebeveyn reddi veya ihmali biçimine dönüşebilmektedir. Çocukların sosyal olarak dışlanmış hissetmelerine neden olmanın yanı sıra, ebeveyn sosyotelizmi: bir ebeveynin dikkatsizliğine, ilgisizliğine veya ilgisizliğine işaret eder (Chotpitayasunondh ve Douglas, 2016; Hiniker ve diğ., 2016; Miller-Ott ve Kelly, 2016) Reddetme, ihmal etme veya dikkat dağıtma; tüm bu algılar potansiyel olarak çocuklar için zararlı sonuçları öngörse de farklıdır (yani, dikkati dağılmış bir ebeveyne sahip olmak, ihmal edilmiş veya dışlanmış hissetmekten çok farklıdır) ve farklı psikososyal sonuçlara yol açmaktadır. Bununla birlikte, çok az ampirik çalışma bu farklı kategoriler arasındaki farklılıkları değerlendirip karşılaştırmaktadır. Birlikte ele alındığında; ayrım eksikliği, ebeveyn sosyotelizminin psikolojik sonuçlarının tüm yelpazesine ilişkin anlayışımızı kısıtlayabilmektedir (Ahram ve Taiar 2022).

Sosyotelizmi; “Dünyayı birbirine bağlayan ama insanları birbirinden ayıran teknolojik bir istila (invasion)” olarak nitelendiren Nazir ve Pişkin (2016)’in tanımından hareketle sosyotelizm davranışının hızla devam etmesiyle özellikle aile içi iletişimin büyük bir oranda zarar göreceği söylenebilir. Bu tanımda istila olarak nitelenen sosyotelizm aslında aile içine girerek ebeveynin çocuğuyla kurduğu ilişkiyi istila edebileceği vurgulanmaktadır.

Aile etkileşimlerinde görülebilen sosyotelizm çocukların yetişmesinde önemlidir. Çocuğun bakım ihtiyaçlarını görmezden gelmesi onunla ilgilenmek onunla etkileşim kurmak çocuğunu dinlemek anlamak yerine akıllı telefonla uğraşan ebeveyn çocuk yetiştirme konusunda sekteye uğrayabilir. Dolayısıyla çocuklara rol model olan ebeveyn davranışlarıyla çocuğunu etkileyebilmektedir. Çocuğun öğrenmesini etkileyen ilk çevresi olan aile faktöründe görülen sosyotelizm onun ilerde akıllı telefona olan tutumuna yön verebilmektedir. Yine ebeveynin çocuğuna vereceği ilgi ve dikkati akıllı telefona vermesi oluşabilecek sorunlara temel olabilir.

2.3. EBEVEYN-ÇOCUK İLİŞKİSİ

İnsanın hayat başlangıcı çok büyük öneme sahiptir. Başlangıçta kurulan nitelikli iletişim süreci insanın yaşamında sağlam temelleri atmasına yardımcı olur. Bu sağlam temeller bireyin içinde doğduğu aile ortamında, çocuk ve ebeveynin etkili iletişim kurmasıyla mümkün olur. Bireyin çocukluğunda kurduğu etkili iletişim büyük önem arz etmektedir. Çocuğun ilk iletişimi

doğduğu çevresi olan ailesi ile başlar yani ilk sosyal çevresi ebeveynleridir. Ebeveynlerinden edindiği algıları değerlendirmeye başlar ve etkileşime girer. Bu dönemde çocuk ile ebeveyn arası etkileşim sözel olmayan iletişim şeklinde görülür. Bu iletişim daha sonra sesler ve sözcüklerle devam eder. Devam eden bu iletişim sadece bilgi değişimi paylaşımı sağlamaz; duyguların, davranışların da paylaşımını sağlar. Anne-baba-çocuk iletişimi hem çocuk hem de ebeveynler açısından çok önemlidir. Yani ebeveynler, çocukların yaşamında, gelişiminde önemli bir etkiye sahiptir (Stewart ve diğ., 2003).

Çocuğun gelişimi üzerinde önemli bir etkiye sahip olan ebeveyn-çocuk iletişiminin, çocuk üzerinde kısa veya uzun süreli etkileri olabilir. Erken çocukluk çağındaki çocuk, iletişime dair birçok faktörü anne ve babalarından öğrenirler (Diken ve diğ., 2009). Nasıl iletişim kuracaklarını, etkili iletişim için iletişim kurma yöntemlerini ve bazı kuralları ebeveynlerini izleyerek öğrenirler. Dolayısıyla yeni davranışlar oluştururlar (Beebe ve diğ., 2005; Arabacı ve Ömeroğlu, 2016). Oluşturdukları yeni davranışlar sonraki yıllarda sağlanacak kazanımların önkoşulu niteliğindedir (Özbey, 2010).

Çalık'a (2007) göre; ebeveyn etkileşimini kapsamında ebeveynlerin çocuklarını okula hazırlamalarını, okul yönetimi ve öğretmenlerle iletişim ağı kurup süreklilik sağlamaları, okuldaki etkinliklere katılmaları, evdeki sağlanan eğitsel etkinliklerde birlikteliği sağlamaları, okul yönetimi tarafından alınan kararlarda söz sahibi olmalarını vardır.

Örneğin erken çocukluk döneminde ebeveyn tarafından ilgi gören, duygusal doyumu sağlanan, bir birey olarak konuşması, tepkileri önemsenen ve ebeveyni ile yeterli vakit geçiren çocukların, okul çağında her açıdan daha sağlıklı ve uyumlu olacağı söylenebilir (Aslanargun, 2007; Aslanargun ve Özakça, 2015)

Ebeveyn-çocuk ilişkileri, her insanın kişisel olarak dahil olduğu çok özel bir ilişki türünü oluşturur. Troll ve Fingerman'a (1996) göre, ebeveyn-çocuk ilişkisi doğası gereği spesifiktir ve yakınlık derecesi nedeniyle diğer tüm ilişki türlerinden (eşler, aile ve arkadaşlar gibi) farklıdır. Günümüzde aile-okul bağlantısı hakkında tek bir açık ve üstün fikir varsa, o da "iyi" bir ailenin yani çocuklarıyla olumlu bir ilişkisi olan bir ebeveyn veya ebeveynlerden oluşan ailenin kişinin kendini geliştirmesine yardımcı olduğudur. Ebeveyn-çocuk ilişkilerini inceleyen araştırmacılar farklı yönere odaklandılar. Bazıları araştırmalarını ebeveyn-çocuk ilişkisinin çocukların karar verme ve iletişimini nasıl etkilediğine dayalı olarak nitelendirdi (Field ve diğ., 2007). Ebeveyn-çocuk ilişkisinin çocukların duygusal işleyişinin ve

düzenlemesinin gelişimindeki etkileri (Boutelle ve diğ., 2009). Genetik alanındaki kapsamlı araştırmaların ortaya çıkmasıyla birlikte, bazı araştırmacılar ebeveynlerin genetik doğasını ve bunun çocukların sergilediği özellikleri nasıl etkilediğini daha fazla araştırdılar (Maccoby, 2000). Bu bağlamda ebeveynin çocuklar üzerindeki etki kaynağı olduğu çeşitli araştırmalarla desteklenmiştir. Dolayısıyla bu bölümde ebeveynin çocuklar üzerindeki etkisine odaklanıyoruz. Ebeveynler ve çocukları arasında var olan ilişkinin, etki alanının geniş olduğunu not etmek önemlidir.

Aile, sosyalleşme ve etkileşim sürecinin başlangıcı olmasıyla ayrıca onaylayıcı bir aile yaşamı ile yetişkinlerin yaşam kaliteleri de dahil olmak üzere çocukların refahı arasında pozitif bir ilişkinin altını çizmek mümkün. Ebeveynler çocuklarının hayatlarına aktif olarak dahil olduklarında, onların gelişimini izlediklerinde, ruh hallerine ve mücadelelerine dikkat ettiklerinde ve onlarla açık ve sık iletişim kurduklarında, çocukları yüksek akademik gelişim sağlamaktadır (Heymann ve Earle, 2000; Mullis ve diğ., 2003). Kurulan bu etkileşimin temelinde olumlu ebeveynlik ilişkisi, ekonomik dezavantajın olumsuz etkilerini yumuşatabilir (Crosnoe ve diğ., 2002). Ayrıca güvenli ve duygusal olarak sağlıklı bir ev hayatı, öğrencilerin sınıftaki başarısını kolaylaştırmaktadır (Durkin, 1995). Çalışmalar, ebeveyn-çocuk iletişiminin sıklığının ve bu iletişimin teşvik edici doğasının çocukların entelektüel gelişimi, dil edinimi ve akademik başarısı ile güçlü bir şekilde ilişkili olduğunu göstermektedir (Brooks-Gunn ve Markman, 2005; Çelenk, 2003). İhmalkâr ebeveynleri olan çocukların akademik başarıları ise ebeveynleri gelişimlerine dahil olan öğrencilerinkinden çok daha düşük olduğu araştırmalarla elde edilmiştir (Jeynes, 2005; Muller, 1993). Bu bağlamda çalışmalar net bir sonuca işaret etmektedir: Çocuklar, ebeveynleri ile ilişkiden etkilenmekte olup ebeveynleri ile olumlu, iyi gelişmiş bir ilişkiden önemli ölçüde yararlanmaktadırlar.

Ebeveyn-çocuk ilişkisi ile eğitim çıktıları arasındaki bağlantıyı araştıran çalışmaların büyük çoğunluğunun çoğunlukla aile kaynakları (örneğin, zaman, para, kültürel yeterlilikler) ile üniversiteye kayıt arasındaki bağlantıyı araştırmıştır. Bu araştırmalar, yardımcı aile dinamiklerine odaklanmış, ebeveynlerin örneğin eğitimlerinde aktif bir rol oynayarak, onlara bir dizi kültürel yeterlilik kazandırarak veya onları etkili ağ bağlarıyla tanıştırmak çocuklarını (genellikle kasıtlı olarak) nasıl yetiştirdiklerini değerlendirmiştir (Perna ve Titus, 2005; Sandefur ve diğ., 2006). Böyle bir araştırmanın önemli ve gerekli olduğunu gözlemlemekteyiz. Ebeveynler, değişen derecelerde çocuklarında okulla ilgili belirli yeterlilikler geliştiren ve oğullarının ve kızlarının okul faaliyetlerin tek başına sorumlu değildirler. Ayrıca çocukların

duygusal ve ahlaki gelişiminden, fiziksel sağlığından ve zihinsel esenliğinden de sorumlu olmaktadır.

Anne ve babalar cep telefonlarını sıklıkla kullanırlarsa devam eden anne-baba-çocuk iletişimi kesintiye uğrayacak ve anne babalar çocuklarının okul durumunu kavrayamamalarına neden olacaktır (Wei ve diğ., 2022). Bu bağlamda toplumun en güçlü iki medeni kurumu olan aile ve okul arasındaki ilişkiye ilişkin günlük aile dinamiklerinin önemine odaklanmak önemlidir. Ebeveynlerin sadece çocuklarının okullarına dahil olup olmadıklarını değil, aynı zamanda günlük mücadelelerine de dahil olup olmadıklarını bilmemiz gerekir (Özyürek, 2004); sadece ebeveynlerin çocuklarını doğa tarihi müzelerine götürüp götürmediklerini değil, aynı zamanda onları dinlemek ve onların bakış açısını dikkate almak için zaman ayırıp ayırmadıklarını, teknolojik cihaz kullanımının çocuğuyla kurduğu ilişkinin önüne geçip geçmemesini ve tüm bunların ailede ilişki dinamiklerini ne derece etkilediğini ayrıca ilişki kalitesindeki önemini vurgulamamız gerekmektedir. Bu çalışma, ebeveyn-çocuk ilişkisinin kalitesine ilişkin ebeveynin sosyotelist olma durumuna odaklanmaktadır. Sonuç olarak, ebeveynler çocuklarının internet kullanım davranışlarını etkili bir şekilde izlemeyi oldukça zor bulacaktır ve bu nedenle sosyotelist ebeveyn sosyotelist çocuk olma riski artacaktır. Yukarıda belirtilen teorik ve ampirik kanıtlara dayanarak aile içi etkileşimde ebeveynin çocuğuyla kurduğu ilişkide sosyotelist olması bu ilişki kalitesini etkileyebileceği düşünülmektedir.

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

Çalışmanın bu bölümünde araştırmanın modeli, araştırmanın evreni ve örnekleme yer verilmiştir. Ayrıca araştırmada kullanılan veri toplama araçları ve verilerin analizinde kullanılan istatistiksel yöntemler hakkında bilgiler sunulmuştur.

3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Bu araştırmada ebeveynlerin çocuklarıyla kurdukları ilişki ile sosyotelist olma durumlarını arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma nicel bir araştırma olup korelasyonel (ilişkisel) tarama modeli kullanılmıştır. Nicel araştırma türleri; olgu ve olayları nesnelleştirerek gözlemlenebilir, ölçülebilir ve sayısal olarak ifade edilebilir bir şekilde ortaya koyan bir araştırma türleridir. İlişkisel tarama modelleri, iki ya da daha fazla değişkende birlikte değişim varlığını ve / veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir (Karasar, 2012). Diğer bir deyişle ilişkisel tarama modeli olarak adlandırılan tarama modeli, en az iki değişken arasında olan ilişkiyi ve bu ilişkinin yönünü saptamak amacıyla kullanılır.

3.2. ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÖRNEKLEMİ

Araştırmanın evrenini çocuklu ebeveynler oluşturmaktadır. Ulaşılabilirlik açısından daha mümkün olduğundan araştırmanın örneklemini yani çalışma grubunu, 2022 yılında çocuklu ebeveynler arasından basit seçkisiz atama örnekleme yoluyla seçilen 420 çocuklu ebeveyn oluşturmaktadır. Ulaşılan 420 çocuklu ebeveynnden 20'si verilen ölçekleri sağlıklı doldurmadığı düşünüldüğünden analiz dışı bırakılmıştır ve toplam 400 çocuklu ebeveyn değerlendirmeye alınmıştır. Bu çocuklu ebeveynlerin 206'sı (%51.5) anneden 194'ü (%48.5) babadan oluşmaktadır. Örneklemi; çocuk sayıları 1 ile 4 ve daha fazla olan ebeveynler oluşturmaktadır. Temsil edici bir örneklemin seçiminde en iyi yol ve geçerli olan seçkisiz örneklemedir. Basit seçkisiz atama örnekleme de her bir örneklem seçimine eşit olarak seçilme olasılığı vererek yani seçilen birim yerine konularak ya da konulmadan seçilen birimlerin örnekleme alındığı yöntemidir. Basit seçkisiz atama örnekleme yönteminde evrene ait tüm birimler seçilmek için bağımsız ve eşit şansa sahiptirler (Büyüköztürk vd., 2013).

3.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Verilerin toplanmasında ölçek kullanılmış olup ölçeklerin kullanılması için ölçek sahiplerinden gerekli izinler alınmıştır. Katılımcılara yüz yüze ve online olarak internet üzerinden ulaşılmıştır. Ayrıca veriler katılımcılardan gizlilik ve gönüllülük ilkeleri çerçevesinde toplanmıştır. Ölçekler toplanırken katılımcılara araştırma hakkında gerekli bilgiler verilmiş olup uygulama esnasında herhangi bir problemle karşılaşılmamıştır. Araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu ve izin alınan diğer ölçekler hem kağıt kalemle hazırlanan formlar hem de Google Formlar aracılığı ile düzenlenerek hazırlanan formların bağlantı linki katılımcılara ulaştırılmıştır. Araştırmada; Sosyotelizm durumlarını ölçmek için Genel Sosyotelist Olma Ölçeği (GSOÖ), ebeveyn ile çocuğu arasındaki ilişki durumlarını ölçmek için Ebeveyn-Çocuk İlişkisi Ölçeği (EÇİÖ) ve araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Ölçeklere ilişkin bilgiler aşağıda verilmiştir.

3.3.1. Genel Sosyotelist Olma Ölçeği

Çalışmada ebeveynlerin sosyotelist olma durumlarını ölçmek için Genel Sosyotelist Olma Ölçeği kullanılmıştır. Chotpitayasunondh ve Douglas (2018) tarafından geliştirilen Genel Sosyotelist Olma Ölçeğinin Türkçe uyarlaması Orhan-Göksun (2019) tarafından yapılmıştır. GSO ölçeğinin 33 maddeden oluşan deneme formu 175 kadın 175 erkek ve 2 cinsiyet belirtmeyen toplam 352 katılımcıya uygulanmıştır.

Alınan izinler doğrultusunda Orhan-Göksun tarafından uyarlaması yapılan ölçeğin orijinal formuna sadık kalınarak gerçekleştirilen çalışmada “nomofobi”, kişisel çatışma”, “kendini yalnızlaştırma” ve “problem farkındalığı” olmak üzere 4 faktörlü ve 15 maddelik yapısı üzerinde analizler yapılmıştır. Ölçeğin yapı geçerliliği ve kapsam geçerliliğinin incelenmesinde açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizinden yararlanılmıştır. Yapılan analiz için 18-35 yaş aralığında 94’ü kadın ve 86’sı erkek olmak üzere toplam 180 katılımcıdan veriler toplanmıştır. Çalışmada doğrulayıcı faktör analizinde yol diyagramı kullanılarak incelenen uyum indeksleri sonucunda ($\chi^2=1.99$, $p<.001$, CFI=.96, GFI=.89, NFI=.92, SRMR=.06, RMSEA=.07) ölçeğin kabul edilebilir düzeyde uyum gösterdiği görülmüştür. Uyarlanmış nihai form ($0.73 \leq \alpha \leq 0.86$) en az yüksek düzeyde güvenilirliğe sahip olduğu görülmüş olup nihai form 15 maddeden oluşmaktadır. Ölçek 4 faktörlü bir yapıda ve 7 dereceli likert tipinde (1=Asla, 2=Nadiren, 3=Ara Sıra, 4=Bazen, 5=Sık Sık, 6=Genellikle, 7=Daima) betimsel derecelendirmeye sahiptir. “Telefon kullanımım nedeniyle başkalarıyla konuşma fırsatlarını

kaçırdığının farkındayım” ölçeğin örnek bir maddesidir. Ölçekte ters puanlanan bir madde bulunmamaktadır. Ölçekten alınabilecek puanlar 15 ile 105 arasında değişmektedir. Ölçek sosyotelizm düzeyinin toplam puanını vermektedir. Toplam puan hesabı katılımcının yanıtının likert değerlerinin toplanması ile elde edilmektedir. Ölçekten yüksek puan almak sosyotelizmin arttığına dair bilgi vermektedir. 15 madde ve 4 faktörden oluşan yapısı ile genel sosyotelist olma ölçeği sosyotelist olma durumunu %52.56 açıklayan ($\alpha = 0.93$) bir ölçektir. Bu çalışmadaki Cronbach alfa güvenirlik katsayısı 0.73 olarak bulunmuştur.

3.3.2. Ebeveyn-Çocuk İlişkisi Ölçeği

Ebeveyn-Çocuk İlişkisi Ölçeği, ebeveynlerin çocukları ile kurdukları ilişkiyi ölçmek için kullanılmıştır. Ölçek Hetherington ve Clingempeel (1992) tarafından geliştirilmiş olup ebeveyn çocuk ilişkisini olumluluk ve olumsuzluk temelinde 6-12 yaş arası çocuklar ve ebeveynleri ile çalıştıkları görülmüştür.

Ölçeği Aytaç, Çen, ve Yüceol (2018) Türkçeye uyarlamasını yapmışlardır. Birbirinden bağımsız olarak ölçeğin orijinalini üç çevirmen Türkçeye çevirmiştir. Çevirinin yeniden İngilizceye çevrilmesi ve orijinal maddelerle kıyaslanması yoluyla ölçek son halini almıştır. Ölçekte ters puanlanan madde olmamakla beraber 15 maddeden oluşmaktadır. Ölçek 5 dereceli likert üzerinden değerlendirilmektedir (1= hiç, 2= çok az, 3= biraz, 4= çok, 5= aşırı). Ebeveyn Çocuk İlişkisi Ölçeğini doldururken, örneklemde 86 katılımcıya ise üç ölçek uygulanmıştır. Evli ve çocuğu olan annelerden ölçekleri doldurmaları istenmiştir. Yaş sınırları içinde birden fazla çocuğu olan ailelerde annelerden büyük çocuklarını düşünerek doldurmaları istenmiştir. Bilgilendirilmiş onam formunu okuduktan sonra çalışmaya katılmayı kabul eden anneler çalışmaya dahil edilmiştir. Katılımcıların 20-25 dakikasını alan ölçeğin örnek bir maddesi ise “Çocuğunuzun annesi veya babası olmaktan ne kadar keyif alıyorsunuz”. Ölçeğin; olumlu ebeveyn çocuk ilişkisi ve olumsuz ebeveyn çocuk ilişkisi olmak üzere iki alt ölçeği bulunmaktadır. Ölçek toplam puan üzerinden elde edilen veriler dahilinde; olumlu ebeveyn-çocuk ilişkisi alt ölçeğinden alınan toplam puan artması ebeveyn-çocuk ilişkisindeki olumlu ilişki niteliğinin artması, olumsuz ebeveyn-çocuk ilişkisi alt ölçeğinden alınan puanların artması ise ebeveyn-çocuk ilişkisindeki olumsuz ilişki niteliğinin artması anlamına gelmektedir. Ölçeğin geçerliğini ölçmek için Doğrulamalı Faktör Analizi (DFA) yapılmıştır. Veriye uyumlanarak iki faktörlü yapı test edilmiştir; olumlu ebeveyn çocuk ilişkisi (EÇİÖ-P) ve olumsuz ebeveyn çocuk ilişkisi (EÇİÖ-N). Ölçeğin ilk olarak bileşik güvenirliğine bakılmıştır. Bileşik güvenirlik EÇİÖ-P alt ölçeğinde .81 ve EÇİÖ-N alt ölçeğinde .80’dir; buna

bağlı olarak alt ölçekler iyi bileşik güvenilirlik göstermektedir. Sonrasında test tekrar test analizi yapılmıştır. Analizde güvenilirliği için 46 anneye bir ay arayla tekrar uygulanmıştır. İki değer arası korelasyon değerleri hem $r = .46$, $p < .001$ hem de $r = .81$, $p < .000$ için ölçeklerin aynı katılımcılar tarafından farklı zamanlarda tutarlı olarak ölçüm yaptığını göstermektedir. Bu çalışmadaki Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı 0.91 olarak bulunmuştur.

3.3.3. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmaya katılan ebeveynlerin yaş, cinsiyet, eğitim durumu, ekonomik düzey, meslek, günlük telefon kullanım süresi ve aktif kullanılan sosyal medya hesabı değişkenlerini belirlemeye yönelik sorulardan oluşmaktadır. Sorular açık uçlu ve likert tipi hazırlanmış olup katılımcıların kendisine en uygun seçeneği işaretlemesi istenmiştir. Bu form araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. EK de formda yer alan sorular verilmiştir.

3.4. VERİLERİN ANALİZİ

Analizin ilk aşamasında Genel Sosyotelist Olma Ölçeği, Ebeveyn-Çocuk İlişkisi Ölçeği, Kişisel Bilgi Formu ile yüz yüze ve çevrimiçi toplanan veriler bilgisayar ortamında bir araya getirilerek düzenlenmiştir. Toplanan veriler SPSS programına aktarılmıştır. Ebeveynlerin Sosyotelist düzey puanları ile ebeveyn-çocuk ilişkisi(olumlu-olumsuz) puanları arasındaki ilişkiye bakmak için Korelasyon analizi yapılmıştır. Sosyotelizm puanlarının ebeveyn-çocuk ilişkisi puanlarını yordama gücünü ve ebeveyn-çocuk ilişkisi(olumlu-olumsuz) puanlarının sosyotelist olma puanlarını yordama gücünü belirlemek amacıyla Regresyon analizi yapılmıştır. Ayrıca ebeveyn-çocuk ilişkisinde kurulan olumlu ebeveyn-çocuk ilişkisi puanlarının ve olumsuz ebeveyn-çocuk ilişkisi puanlarının sosyotelist olma puanlarını yordama gücünü belirlemek amacıyla da Regresyon analizinden yararlanılmıştır. Sosyotelist olma puanlarının ebeveynlerin yaş, eğitim durumu, ekonomik düzey, meslek, günlük telefon süresi değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine bakmak için Tek Yönlü Varyans Analizi (One-Way ANOVA) yapılmıştır. Sosyotelist olma puanlarının ebeveynlerin cinsiyetine, aktif sosyal medya kullanımı değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediğine bakmak için de Bağımsız Örneklem T Testi kullanılmıştır.

BÖLÜM IV

4. BULGULAR

Bu bölümde, araştırmada kullanılan ölçme araçları ile toplanan verilere uygulanan istatistiksel analizlerin sonuçları araştırmanın alt amaçları doğrultusunda sunulmuştur. Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan ebeveynlerin yaş, cinsiyet, eğitim durumu, ekonomik düzey, meslek, günlük telefon kullanım süresi, aktif kullanılan sosyal medya hesabı değişkenlerine göre sayısal dağılım tablo 4.1.'de gösterilmiştir.

Tablo 4.1. Ebeveynlerin yaş, cinsiyet, eğitim durumu, ekonomik düzey, meslek, günlük telefon kullanım süresi, aktif kullanılan sosyal medya hesabı değişkenlerine göre dağılımı (N=400)

		Frekans	%
Cinsiyet	Kadın	206	51.5
	Erkek	194	48.5
Yaş	18-30	74	18.5
	31-50	285	71.25
	51-80	41	10.25
Eğitim durumu	İlköğretim	94	23.5
	Lise	92	23
	Lisans	173	43.25
	Lisansüstü	41	10.25
Ekonomik düzey	Düşük	71	17.75
	Orta	305	76.25
	Yüksek	24	6
Meslek	Kamu çalışanı	181	43.25
	İşçi	65	16.25
	Ev hanımı	93	23.25
	Serbest meslek	43	10.75
	Çalışmayan	18	4.5
Günlük telefon kullanım süresi	0-30 dk	44	11
	1 saat	88	22
	2-3 saat	175	43.75
	4 saat ve daha fazla	93	23.25
Aktif kullanılan sosyal medya hesabı	Var	334	83.5
	Yok	66	16.5

Tablo 4.1.'e göre araştırma örneklemini, 206'sı kadın 194'ü erkek olmak üzere toplam 498 ebeveyninden oluşmaktadır. Ebeveynlerden anne olanların örneklemdaki dağılımı %51.5

baba olanların ise %48.5'tir. Çalışma grubuna katılan ebeveynlerin; 74'ü 15-30 yaş aralığında (%18.5), 285'i 31-50 yaş aralığında (%71.5) 41'i ise 51-80 yaş aralığındadır (%10.25). Çalışma grubundaki ebeveynlerin eğitim durumuna bakıldığında ise 94'ü ilköğretim mezunu (%23.5), 92'si lise mezunu (%23), 173'ü lisans (43.25) ve 41'i lisansüstü mezunu (%10.25) olduğunu belirtmiştir. Araştırmaya katılan ebeveynler kendi ekonomik düzeyini nasıl değerlendirdiklerine bakıldığında 71 kişi düşük düzey, 305 kişi orta düzey ve 24 kişi yüksek düzeyde değerlendirdiklerini belirtmişlerdir. Ekonomik düzeyin yüzdelik dağılımı ise düşük ekonomik düzey oranı %17.75, orta ekonomik düzey oranı %76.25, yüksek ekonomik düzey oranı %6'dır. Katılımcıların 181'1 kamu çalışanı, 65'i işçi, 93'ü ev hanımı, 43'ü serbest meslek olduğunu belirtirken 18'i de çalışmayan olduğunu belirtmiştir. Bu sayısal dağılım yüzdelik dilimde katılımcıların %45.25'i kamu çalışanı, %16.25'i işçi, %23.25'i ev hanımı, %10.75'i serbest meslek ve %4.5'i çalışmayan olanların oranını oluşturmaktadır. Günlük telefon kullanım süresine bakıldığında 0-30 dakika kullanan 44 kişi, 1 saat kullanan 88 kişi, 175 kişi 2-3 saat kullanırken 93 kişi de 4 ve daha fazla saat telefon kullanmaktadır. Telefonu 0-30 dk süre kullananlar örneklemin %11'ini, 1 saat telefon kullananlar %22'sini, 2-3 saat telefon kullananlar %43.75'ini oluştururken 4 ve daha fazla saat telefon kullananlar örneklemin %23.25'ini oluşturmaktadır. Aktif kullanılan sosyal medya hesabına bakıldığında ise katılımcıların 334'ünün aktif sosyal medya hesabı varken, katılımcıların 66'sının aktif kullandığı sosyal medya hesabı yoktur. Bu sayısal dağılım yüzdelik dilimde katılımcıların %83.5'i aktif sosyal medya hesabı kullanırken %16.5'i aktif sosyal medya hesabı kullanmamaktadır.

Araştırma bulgularının betimsel istatistikleri tablo 4.2. 'de verilmiştir.

Tablo 4.2. Betimsel İstatistikler (N=400)

	Ortalama	Standart Sapma	Çarpıklık	Basıklık
Sosyotelizm	42.6	17.6	0.80	0.02
Ebeveyn-Çocuk İlişkisi	57.6	6.6	-0.42	0.80

Tablo 4.2.'ye bakıldığında araştırma değişkenlerinin çarpıklık ve basıklık değerleri incelendiğinde sosyotelizm ve ebeveyn-çocuk ilişkisi toplam puanlarının çarpıklık basıklık katsayısının -1,5 ile +1,5 aralığında olduğu görülmektedir. Bu durumda iki araştırma değişkeninde de parametrik testler uygulanmıştır.

4.1. Ebeveyn-Çocuk İlişkisi ve Sosyotelizm Durumlarına İlişkin Bulgular

Sosyotelizm ile ebeveyn-çocuk ilişkisi düzeyleri arasındaki ilişkileri belirlemek için Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon analizi kullanılmıştır.

Korelasyon analizi sonuçları tablo 4.3.'te verilmiştir.

Tablo 4.3. Korelasyon Analizi Sonuçları (N=400)

	S	EÇİ	Olumlu EÇİ	Olumsuz EÇİ
S	1	-0.14**	-0.26**	0.12**
EÇİ		1	0.79	0.51
Olumlu EÇİ			1	-0.11
Olumsuz EÇİ				1

Tablo 4.3.'e göre araştırmanın bağımlı değişkeni olan sosyotelizm ile ebeveyn-çocuk ilişkisi arasında negatif yönlü düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($r=-0.14$, $p<.01$). Bu sonuç; ebeveynlerin çocuklarıyla kurdukları ilişki puanları düştükçe sosyotelizm puanları artmakta ya da ebeveynlerin çocuklarıyla kurdukları ilişki puanları arttıkça sosyotelizm puanları azalmakta şeklinde ifade edilebilmektedir. Ayrıca sosyotelizm ile olumlu ebeveyn-çocuk ilişkisi arasında negatif yönlü düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu ($r=-0.26$, $p<.01$) sonucu ulaşılmış olup ebeveynlerin çocuklarıyla kurdukları olumlu ilişki puanları düştükçe sosyotelizm puanları artmakta ya da ebeveynlerin çocuklarıyla kurdukları olumlu ilişki puanları arttıkça sosyotelizm puanları azalmakta şeklinde ifade edilebilmektedir. Sosyotelizm ile olumsuz ebeveyn-çocuk ilişkisi arasında ise pozitif yönlü düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu ($r=0.12$, $p<.01$) sonucuna ulaşılmış olup ebeveynlerin çocuklarıyla kurdukları olumsuz ilişki puanları düştükçe sosyotelizm puanları azalmakta ya da ebeveynlerin çocuklarıyla kurdukları olumsuz ilişki puanları arttıkça sosyotelizm puanları artmakta şeklinde ifade edilebilmektedir.

Ebeveynlerin çocuklarıyla kurdukları olumlu ilişki ve olumsuz ilişki puanlarının sosyotelizm puanlarını yordayıp yordamadığına bakmak amacıyla yapılan Regresyon analizinin modeli tablo 4.4.'te verilmiştir.

Tablo 4.4. Regresyon Modeli Tablosu (N=400)

Model	R	R ²	Adjusted R ²	F	p
1	0.27	0.07	0.07	16.4	.00

Araştırmanın bağımsız değişkeni olan ebeveyn-çocuk ilişkisinin alt boyutları olan olumlu ebeveyn-çocuk ilişkisi ve olumsuz ebeveyn-çocuk ilişkisi düzeylerinin sosyotelizmi yordama gücü %7 olarak bulunmuştur ($R^2=0.07$).

Tablo 4.5. Çoklu Regresyon Analizi Tablosu

	%95 güven aralığı				t	p
	PT	Sh	Düşük	Yüksek		
Sabit	69.6	7.58			9.19	0.00
Olumlu EÇİ	-0.78	0.15	-1.07	-0.48	-5.13	0.00
Olumsuz EÇİ	0.41	0.21	-0.00	0.83	1.94	0.05

Ebeveynlerin olumlu ebeveyn-çocuk ilişkisi puanları sosyotelizm puanlarını anlamlı düzeyde yordamaktadır ($p<.05$). Yani ebeveynlerin sosyotelizm düzeylerini yordamak için olumlu ebeveyn-çocuk ilişkisi puanından yararlanabilmekteyiz. Ebeveynlerin olumsuz ebeveyn-çocuk ilişkisi puanları sosyotelizm puanlarını anlamlı düzeyde yordamamaktadır ($p>.05$).

4.2. Cinsiyet Değişkenine İlişkin Bulgular

Ebeveynlerin sosyotelizm puanlarının cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek amacıyla yapılan Bağımsız Örneklem T testi sonuçları tablo 4.6.'da verilmiştir.

Tablo 4.6. Cinsiyet Değişkenine Göre T Testi Sonuçları (N=400)

	Grup	N	$\bar{x}$	SS	t	p
Sosyotelizm	Kadın	206	39.5	16.9	-3.574	.00
	Erkek	194	45.8	17.9		

Tablo 4.6. incelendiğinde kadın ebeveynlerin sosyotelizm puan ortalamaları 39.5, erkek ebeveynlerin ise 45.8 olarak bulunmuştur. Ortalamalar arasındaki farka ilişkin hesaplanan -3.574 t değeri .05 anlamlılık düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Buna göre kadın ve erkek ebeveynlerin sosyotelizm puan ortalamaları arasında kadınların lehine anlamlı düzeyde bir farklılık vardır ($p<.05$).

4.3. Yaş Değişkenine İlişkin Bulgular

Ebeveynlerin yaşa göre sosyotelizm puanları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını tespit etmek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçları tablo 4.7.'de gösterilmiştir.

Tablo 4.7. Yaş Değişkenine Göre Anova Sonuçları (N=400)

	Grup	N	$\bar{x}$	SS	F	p
Sosyotelizm	18-30 yaş	74	48.8	20.3	6.52	.002
	31-50 yaş	285	41.6	16.8		
	51-80 yaş	41	38.1	15.6		

Tablo 4.7.'ye göre 18-30 yaş aralığındaki ebeveynlerin sosyotelizm puan ortalamaları 48.8, 31-50 yaş aralığındaki ebeveynlerin sosyotelizm puan ortalamaları 41.6 ve 51-80 yaş aralığındaki ebeveynlerin sosyotelizm puan ortalamaları 38.1 olarak bulunmuştur. Yaş değişkenine göre ebeveynlerin sosyotelizm puan ortalamaları incelendiğinde 18-30 yaş aralığındaki ebeveynlerin sosyotelizm puan ortalamalarının diğer yaş aralığındaki ebeveynlerden daha yüksek olduğu gözlenmiştir.

Ortalamalar arası farka ilişkin elde edilen 6.52 F değeri .01 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Farklılaşmanın kaynağının belirlenmesi amacıyla Post Hoc analizlerinden olan Tukey testi kullanılmış ve ikili karşılaştırmalar yapılmıştır. Tukey testi sonuçları tablo 4.8.'de verilmiştir.

Tablo 4.8. Yaş Değişkenine Göre Tukey Testi Sonuçları

Grup		Ortalamalar arası fark	p
1. 18-30 yaş	31-50 yaş	7.1	0.00*
	51-80 yaş	10.7	0.00*
2. 31-50 yaş	61-80 yaş	3.5	0.44
3. 51-80 yaş			

*p<05

Tukey testi ile yapılan ikili araştırmalarda 18-30 yaş aralığındaki ebeveynler ($\bar{x}$ =48.8) ile 31-50 yaş aralığındaki ebeveynlerin ($\bar{x}$ =41.6) sosyotelizm puan ortalamalarının anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur ($p<.01$). Yine benzer olarak 15-30 yaş aralığındaki ebeveynler ($\bar{x}$ =48.8) ile 51-80 yaş aralığındaki ebeveynlerin ($\bar{x}$ =38.1) sosyotelizm puan

ortalamları anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur ($p<.01$). Yapılan diğer ikili karşılaştırmada anlamlı düzeyde bir farklılaşma olmadığı görülmüştür.

4.4.Eğitim Durumu Değişkenine İlişkin Bulgular

Ebeveynlerin eğitim durumlarına göre sosyotelizm puanları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını tespit etmek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçları tablo 4.9.'da gösterilmiştir.

Tablo 4.9. Eğitim Durumu Değişkenine Göre Anova Sonuçları (N=400)

	Grup	N	$\bar{x}$	SS	F	p
Sosyotelizm	İlköğretim	94	37.6	17.4	3.9	.008
	Lise	92	42.1	18.4		
	Lisans	173	45.3	17.6		
	Lisansüstü	41	43.1	14.3		

Tablo 4.9.'a göre ebeveynlerden ilköğretim mezunu olanların sosyotelizm puan ortalaması 37.6, lise mezunu olanların sosyotelizm puan ortalaması 42.1, lisans mezunu olanların sosyotelizm puan ortalaması 45.3 ve lisansüstü mezunu olanların sosyotelizm puan ortalaması 43.1 olarak bulunmuştur. Eğitim durumu lisans olan ebeveynlerin daha yüksek sosyotelizm puanlarına sahip olduğu görülmektedir. Hesaplanan 3.9 F değerinin .01 düzeyinde anlamlı olması sebebiyle, eğitim durumuna göre ebeveynlerin sosyotelizm puanları farklılaşmaktadır.

Farklılaşmanın hangi gruplardan kaynaklandığının belirlenmesi amacıyla yapılan Tukey testinin sonuçları tablo 4.10.'da gösterilmiştir.

Tablo 4.10. Eğitim Durumu Değişkenine Göre Tukey Testi Sonuçları

Grup		Ortalamalar arası fark	p
İlköğretim	Lise	-4.5	0.29
	Lisans	-7.7	0.00*
	Lisansüstü	-5.6	0.35
Lise	Lisans	-3.1	0.49
	Lisansüstü	-0.8	0.99
Lisans	Lisansüstü	2.3	0.86
Lisansüstü			

*p<05

Tablo 4.10.'a göre eğitim durumu ilköğretim olan ebeveynler ($\bar{x}$ =37.6) ile eğitim durumu lisans olan ebeveynlerin ($\bar{x}$ =45.3) sosyotelizm puan ortalamaları anlamlı olarak farklılaşmaktayken ($p<.01$) eğitim durumu ilköğretim olan ebeveynler ile eğitim durumu lise ($\bar{x}$ =42.1) ve lisansüstü ($\bar{x}$ =43.1) olan ebeveynlerin sosyotelizm puan ortalamalarının anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur.

4.5. Ekonomik Düzey Değişkenine İlişkin Bulgular

Ebeveynlerin sosyotelizm düzey puanlarının, ekonomik düzeylerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine bakmak amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) testi sonuçları tablo 4.11.'de verilmiştir.

Tablo 4.11. Ekonomik Düzey Değişkenine Göre Anova Sonuçları (N=400)

	Grup	N	$\bar{x}$	SS	F	p
Sosyotelizm	Düşük	71	39.4	18.1	1.4	.24
	Orta	305	43.2	17.4		
	Yüksek	24	44.2	18.9		

Tablo 4.11.'e göre ebeveynlerin kendilerini değerlendirdikleri düşük ekonomik düzeyde olanların sosyotelizm puan ortalamaları 39.4, orta ekonomik düzeyde olanların sosyotelizm puan ortalamaları 43.2 ve yüksek ekonomi düzeyde olanların sosyotelizm puan ortalaması 44.2 olarak bulunmuştur.

Ortalamalar arası farka ilişkin hesaplanan 1.4 F değeri .05 düzeyinde anlamlı bulunmamıştır. Bu sonuca göre ebeveynlerin sosyotelizm puanları ekonomik düzeye göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>.05$).

4.6. Meslek Değişkenine İlişkin Bulgular

Mesleklerine göre ebeveynlerin sosyotelizm puan ortalamalarının farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçları tablo 4.12.'de gösterilmiştir.

Tablo 4.12. Meslek Değişkenine Göre Anova Sonuçları (N=400)

	Grup	N	$\bar{x}$	SS	F	p
Sosyotelizm	Kamu çalışanı	181	41.8	16.9	3.6	.006
	İşçi	65	43.1	16.3		
	Ev hanımı	93	36.7	17.4		
	Serbest meslek	43	43.1	19.2		
	Çalışmayan	18	41.8	21.1		

Tablo 4.12.'ye göre ebeveynlerin meslek değişkenine göre sosyotelizm puan ortalamaları; kamu çalışanı grubunun 45.2, işçi grubunun 16.3, ev hanımı grubunun 17.4, serbest meslek grubunun 43.1 ve çalışmayan grubun ise 41.8 olarak bulunmuştur. En yüksek sosyotelizm puan ortalamasının kamu çalışanı grubunda olduğu gözlenmektedir. En düşük sosyotelizm puan ortalaması ise ev hanımı grubunda bulunmuştur.

Ortalamalar arası farka ilişkin elde edilen 3.6 F değeri .01 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığının belirlenmesi amacıyla yapılan Post Hoc tekniklerinden Tukey testi sonuçları tablo 4.13.'de verilmiştir.

Tablo 4.13. Meslek Değişkenine Göre Tukey Testi Sonuçları

Grup		Ortalamalar arası fark	p
Kamu çalışanı	İşçi	1.7	0.95
	Ev hanımı	8.4	0.00*
	Serbest meslek	2.1	0.95
	Çalışmayan	3.4	0.93
İşçi	Ev hanımı	6.7	0.12
	Serbest meslek	0.3	1.00
	Çalışmayan	1.6	0.99
Ev hanımı	Serbest meslek	-6.3	0.28
	Çalışmayan	-5.0	0.79
Serbest meslek	Çalışmayan	1.2	0.99
Çalışmayan			

*p<05

Tablo 4.13.'e göre Tukey testi ile yapılan karşılaştırmalarda kamu çalışanı meslek grubundaki ($\bar{x}=45.2$) ile ev hanımı meslek grubundaki ebeveynlerin ($\bar{x}=36.7$) sosyotelizm puan ortalamalarının anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur ($p<.01$). Yapılan diğer ikili karşılaştırmalarda anlamlı düzeyde bir farklılaşma olmadığı görülmüştür.

4.7. Günlük Telefon Kullanım Süresi Değişkenine İlişkin Bulgular

Ebeveynlerin sosyotelizm puanlarının, günlük telefon kullanım süresine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine bakmak amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) testi tablo 4.14.'te sunulmuştur.

Tablo 4.14. Günlük Telefon Kullanım Süresi Değişkenine Göre Anova Sonuçları (N=400)

	Grup	N	$\bar{x}$	SS	F	p
Sosyotelizm	0-30 dk	44	31.3	14.2	35.6	.00
	1 saat	88	34.8	13.4		
	2-3 saat	175	42.4	14.8		
	4 ve daha fazla saat	93	55.6	19.6		

Tablo 4.14.'e göre ebeveynlerin sosyotelizm puan ortalamaları; günlük 0-30 dakika telefon kullanan ebeveynlerin 31.3, günlük 1 saat telefon kullanan ebeveynlerin 34.8, günlük 2-3 saat telefon kullanan ebeveynlerin 42.4, günlük 4 saat ve daha fazla telefon kullanan ebeveynlerin 55.6 olarak bulunmuştur. En yüksek sosyotelizm puan ortalamasının günlük 4 ve daha fazla saat telefon kullanan ebeveynlerin olduğu gözlenmektedir. En düşük sosyotelizm puan ortalaması ise günlük 0-30 dakika telefon kullanan ebeveynlerinde bulunmuştur.

Ortalamlar arası farka ilişkin 35.6 F değeri .01 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığının belirlenmesi amacıyla yapılan Tukey testi sonuçları tablo 4.15.'de verilmiştir.

Tablo 4.15. Günlük Telefon Kullanım Süresi Değişkenine Göre Tukey Testi Sonuçları

Grup		Ortalamlar arası fark	p
0-30 dk	1 saat	-3.4	0.63
	2-3 saat	-11	<.01**
	4 ve daha fazla saat	-24.2	<.01**
1 saat	2-3 saat	-7.5	<.01**
	4 ve daha fazla saat	-20.7	<.01**
2-3 saat	4 ve daha fazla saat	-13.1	<.01**
4 ve daha fazla saat			

**p<.01

Tablo 4.15.'e göre günlük 0-30 dakika telefon kullanan ebeveynler ($\bar{x}$ =31.3) ile günlük 1 saat telefon kullanan ebeveynlerin ($\bar{x}$ =34.8) sosyotelizm puan ortalamalarında anlamlı bir farklılık bulunmazken; günlük 0-30 dakika telefon kullanan ebeveynlerin sosyotelizm puan ortalamaları günlük 2-3 saat ($\bar{x}$ =42.4) ile günlük 4 ve daha fazla saat ($\bar{x}$ =55.6) telefon kullanan ebeveynlerin sosyotelizm puan ortalamalarından anlamlı olarak farklılaşmaktadır ($p<.01$). Günlük 1 saat telefon kullanan ebeveynlerin sosyotelizm puan ortalamaları; günlük 2-3 saat telefon kullanan ebeveynler ile günlük 4 ve daha fazla saat telefon kullanan ebeveynlerin sosyotelizm puan ortalamalarından anlamlı olarak farklılaşmaktadır. Diğer ikili karşılaştırma olan günlük 2-3 saat telefon kullanan ebeveynlerin sosyotelizm puan ortalamaları günlük 4 ve daha fazla saat telefon kullanan ebeveynlerin sosyotelizm puan ortalamalarından anlamlı olarak

farklılaşmaktadır ($p<.01$). Buradan, günlük telefon kullanım süresi arttıkça sosyotelizm riski de artmaktadır sonucuna ulaşabilmekteyiz.

4.8. Aktif Kullanılan Sosyal Medya Hesabı Değişkenine İlişkin Bulgular

Ebeveynlerin sosyotelizm puanlarının aktif kullanılan sosyal medya değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek amacıyla yapılan Bağımsız Örneklem T testi sonuçları tablo 4.16.'da verilmiştir.

Tablo 4.16. Aktif Kullanılan Sosyal Medya Hesabı Değişkenine Göre T Testi Sonuçları (N=400)

	Grup	N	$\bar{x}$	SS	t	p
Sosyotelizm	Var	334	44.5	7.7	5.212	.00
	Yok	66	32.5	3.8		

Tablo 4.16. incelendiğinde aktif sosyal medya hesabı kullanan ebeveynlerin sosyotelizm puan ortalamaları 44.5 aktif sosyal medya hesabı kullanmayan ebeveynlerin ise 32.5 olarak bulunmuştur. Ortalamalar arasındaki farka ilişkin hesaplanan 5.212 t değeri .05 anlamlılık düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Buna göre aktif sosyal medya hesabı kullanan ve kullanmayan ebeveynlerin sosyotelizm puan ortalamaları arasında kullanmayanların lehine anlamlı düzeyde bir farklılık vardır ($p<.05$).

BÖLÜM V

5. TARTIŞMA SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. TARTIŞMA

Bu bölümde araştırma kapsamında elde edilen bulgular literatüre dayalı olarak tartışılmıştır. Ayrıca bu bölümde araştırma kapsamında elde edilen bulgular; *ebeveyn-çocuk ilişkisi ve sosyotelizm, sosyotelizm ve cinsiyet, sosyotelizm ve yaş, sosyotelizm ve eğitim durumu, sosyotelizm ve ekonomik düzey, sosyotelizm ve meslek, sosyotelizm ve günlük telefon kullanım süresi, sosyotelizm ve aktif kullanılan sosyal medya hesabı* başlıkları altında literatüre dayalı olarak tartışılmıştır.

5.1.1. Ebeveyn-Çocuk İlişkisi ve Sosyotelizm

Bu araştırmada sosyotelizm ve ebeveyn-çocuk ilişkisi arasında negatif yönlü düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bir başka deyişle sosyotelizm düzeyi arttıkça ebeveynlerin çocuklarıyla kurdukları ilişki düzeyleri düşmekte, sosyotelizm düzeyi azaldıkça ebeveynlerin çocuklarıyla kurdukları ilişki düzeyleri artmaktadır. Ayrıca araştırma sonucuna göre sosyotelizm ve ebeveyn-çocuk ilişkisi alt ölçekleri olan; ebeveynlerin olumlu ebeveyn-çocuk ilişkisi puanları sosyotelizm puanlarını anlamlı düzeyde yordamakta, olumsuz ebeveyn-çocuk ilişkisi puanları ise sosyotelizm puanlarını anlamlı düzeyde yordamamaktadır. Alan yazında birçok kaynakta sosyotelizme dair araştırmalar vardır. Yapılan araştırmalardan özellikle etkileşim konulu olanların varlığı dolayısıyla etkileşimin en fazla olduğu aile içi yani ebeveyn ve çocuk arasındaki araştırmalar dikkat çekmektedir (He ve diğ., 2022; Tellez-Carvajal, 2017; Xie ve diğ., 2023). Yapılan bir araştırmaya göre (Pancani ve diğ., 2020) çocukların ebeveynlerinden algıladıkları sosyotelizm düzeyleri ile çocukların ebeveynleriyle aralarındaki sosyal kopukluk duyguları arasında pozitif bir ilişki olduğu elde edilmiştir. Elde edilen bu bulgu araştırma bulgularımızı destekler nitelikte olup sosyotelizmin aile içindeki varlığı çocukların ebeveynlerinden uzaklaşmasına neden olmaktadır. Ebeveyn sosyotelizminin aile içi etkileşime olan olumsuz etkilerinin varlığına dikkat çeken bir araştırmada, Meksikalı ebeveynlerin sosyotelizm davranışının, çocuklarının da bu davranışı sergilemelerine cesaretlendirdikleri araştırmacı tarafından belirtilmiştir (Tellez-Carvajal, 2017). Bunun yanında Tellez-Carvajal yapmış olduğu bu araştırmada ayrıca çocukların telefonu gelişigüzel kullanımı genellikle aileleriyle duygusal bağlarını etkilediklerine dikkat çekmiştir. Bu bağlamda

sosyotelinin toplumun temel yapı taşı olan ailedeki varlığı ebeveynin çocuğı ile etkileşimin kalitesi üzerinde belirleyici bir rol oynadığını söylemek mümkündür. Bu yargıyı destekler nitelikte olan diğler bir aile temelli çalışmada da benzer sonuçlar elde edilmiştir. Çalışma anne sosyotelinin ve baba sosyotelinin ebeveyn-çocuk sistemi üzerinde etkilerinin varlığını ortaya koymuştur. Çalışma ayrıca anne ve babanın etkileşimleri sırasında deneyimledikleri sosyotelinin neden olduğı olumsuz duygular ebeveyn-çocuk ilişkisine yayılabildiğini ve ilişki kalitesini engellediğini belirtmiştir. Araştırmada dikkat çeken diğler nokta ise baba sosyotelinin anne ile kız çocuğı ilişki kalitesi üzerinde anne ile erkek çocuğı ilişki kalitesinden daha büyük etkiye sahip olduğudur (Xie ve diğ., 2023). Buradan hareketle babanın sosyotelist olması aile içi ilişkiden kendini soyutladığı, annenin çocuklarıyla kuracağı ilişkide tek başına kalmasına neden olduğı sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla babanın sosyotelist olması annenin çocuklarıyla kuracağı ilişkide etkili olabilmektedir.

He ve diğlerinin (2022) yaptıkları araştırmada, ebeveyn-çocuk bağlanmasının, ebeveyn sosyotelinin ile öğrenme tükenmişliği arasındaki ilişkiye aracılık ettiğini, yani ebeveyn sosyotelinin ebeveyn-çocuk bağlanma düzeylerini düşürerek ilkökul ve ortaokul öğrencilerinde öğrenme tükenmişliğini etkilediğini bulmuşlardır. Bu bulgu, ebeveyn sosyotelinin ebeveyn-çocuk bağlanması ve aşırı telefon kullanımı yoluyla nasıl olumsuz etkilediğine dair benzer diğler çalışmaların bulgularıyla tutarlıdır (Cho ve Lee, 2017; Wang ve diğ., 2023; Zhang ve diğ., 2021). Bu da ebeveyn sosyotelinin, olumsuz bir ebeveynlik davranışı olduğunu göstermektedir.

Sosyotelinin aile temelli araştırmalarından olan diğler bir araştırmada ise ebeveynlerin sosyotelinin özellikle ergenlik dönemindeki bireylerin problemleri cep telefonu kullanımına dikkat çekmektedir. Çalışmada elde edilen bulgulara göre ebeveyn sosyotelinin ergen bireyin problemleri cep telefonu kullanımı ile doğrudan ilişkisi olmasa bile ebeveyn-çocuk ilişkisi ve ergenin benlik saygısı aracı rolleri aracılığıyla dolaylı ilişkisi olduğı sonucuna araştırmacılar tarafından ulaşılmıştır (Hong ve diğ., 2019). Bu bağlamda her zaman cep telefonlarına yoğunlaştığı aile bağlamının içinde yetişen çocuk bu sosyotelinin davranışlarını kabul edilebilir bir davranış olarak görebilir. Ayrıca ebeveynlerin sık sık telefon kullanımı çocuklar tarafından gözlemlenmesi dolayısıyla çocukların cep telefonlarını problemleri kullanımına katkıda bulunabileceğini düşündürmektedir.

Diğler taraftan sosyotelinin cep telefonu bağımlılık düzeyini olumlu yönde etkilediğı, daha sıklıkla, ebeveyn sosyotelinin davranışları, daha yüksek düzeyde cep telefonu bağımlılığı

ile sonuçlanmıştır (Liu ve diğ., 2019). Ebeveynlerin sosyotelizm davranışları, ortaokul öğrencilerinin cep telefonu kullanımı için bir model görevi görmekle beraber ebeveynleriyle sık etkileşim yoluyla davranışı günlük aktivitelerine dahil etme, gerçekleştirme, çoğaltma ve nihayetinde bütünleştirme süreci yoluyla sosyotelizm davranışını geliştirmeleri muhtemel olacaktır.

Araştırma bulgumuzu desteklemeyen bir çalışmada aile üyelerinde iyi ilişkiler ve sosyotelizm arasında bir ilişki bulunmamıştır (Aygır ve diğ., 2021). Ancak bunun yanında arkadaş ilişkileri ile sosyotelizm arasındaki ilişkiyi inceleyen Hindistan'da ergenler ve gençler üzerinde yapılan bir araştırmada, zayıf sosyal ilişkiler ile sosyotelizm arasındaki ilişki ortaya çıkartılmıştır (Alosaim ve diğ., 2016).

Akıllı telefonların aşırı kullanımı üzerine yapılan bazı araştırmalar, uykusuzluktan ve uyku kalitesinin düşüklüğünden bahsetmektedir. Alan yazında uyku süresi ile sosyotelizm arasındaki ilişkiyi açıklayan çalışmada (Aygır ve diğ., 2021) günlük uyku süresi 9 saat ve üzeri olan kişilerde sosyotelizm düzeyinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Sosyotelizm davranışları, bireyin sosyal gelişimini olumsuz etkilemekte ve sosyal ortamlarda bireyin iletişim ve etkileşimini kesmektedir. Diğer bir deyişle sosyotelizm ortama kayıtsız kalarak konuşmalara katılmak yerine bireylerin akıllı telefonlarına odaklanıyor gibi görünmektedir.

Yapılan bir araştırmada benlik saygısı ve algılanan sosyal desteğin, ebeveyn sosyotelizmi ile çocuğun depresif belirtilerini azaltacağı sonucuna ulaşılmıştır (Wang ve diğ., 2020). Bu da gösteriyor ki benlik saygısı ve algılanan sosyal destek aile içinde sosyotelizmin ve depresif ruh halinin azaltılması açısından önemlidir. Ayrıca yapılan başka bir araştırmada beş faktör kişilik özelliklerinin sosyotelizm üzerindeki yordayıcı etkilerinin varlığını araştırılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre vicdanlılık ve nevrotiliğin beş faktörlü kişilik özelliklerinin sosyotelizm için öngörücü güce sahip olduğunu belirlerken sonuç olarak sosyotelizme vicdanlılığın pozitif, nevrotiliğin ise negatif katkısı olduğu tespit edilmiştir (Erzen ve diğ., 2021). Dolayısıyla araştırmadan vicdanlı kişilik tipi özelliklerine sahip olmayan ve nevrotilik tip kişiliğe sahip bireylerin phubbing davranışı gösterme olasılıklarının daha yüksek olduğunu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda sosyotelizmin varlığında hem benlik saygısı hem algılanan sosyal destek hem kişilik özelliklerinden kaynaklı bir etki olduğu sonucuna ulaşılabilir.

Sosyotelizmin anne ve baba aralarında olması yani partner sosyotelizminin evlilik etkileşimi ve evlilik çatışmasının aracı rollerini araştıran bir çalışmada (Wang ve Zhao, 2022), çatışmaların evlilikte ortak ebeveynlik görevini olumsuz etkilediğini sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca araştırmada bu partner sosyotelizminden dolayı ortaya çıkan evlilik çatışmasının ebeveyn-çocuk etkileşimini etkilediği ve ebeveyn-çocuk etkileşimini olumsuz yöne çevirdiği belirtilmiştir.

5.1.2. Sosyotelizm ve Cinsiyet

Araştırma sonucunda ebeveynlerin sosyotelizm puan ortalaması cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Başka bir deyişle anne ebeveynlerin ve baba ebeveynlerin sosyotelizm düzeyleri arasında fark bulunmaktadır. Bu araştırma bulgusuyla örtüşen, anne ebeveyn ile baba ebeveynin sosyotelizm düzeyleri arasında fark gösterdiği ile ilgili sonuçlar bulunmaktadır (Al-Saggah ve MacCulloch, 2019; Blachino ve Przepiorka, 2019; Chotpitayasunondh ve Douglas, 2016; Ivanova, ve diğ., 2020). Chotpitayasunondh ve Douglas (2016)'ın yaptıkları araştırmada cinsiyetin yalnızca sosyotelizm ile algılanan sosyal normlar arasındaki ilişkiyi düzenlediği bulunmuştur. Elde edilen bulgularda bu ilişki erkekler için kadınlardan daha güçlü olduğu anlaşılmaktadır. Yani kadınların erkeklere oranla sosyotelizm davranışını daha sık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmacılar; erkeklerin ne ölçüde sosyotelizme maruz kaldığı, erkeklerde sosyotelizmin algılanan sosyal normlarının ana yordayıcısı olma eğilimindeyken, kadınların arkadaşlarına ne ölçüde sosyotelizm yaptığı, erkeklerde sosyotelizmin ana belirleyicisi olma eğilimini belirtmişlerdir. Diğer bir araştırmada da sosyotelizm davranışı hem cep telefonu hem de internet bağımlılığı arasındaki ilişkide cinsiyetin düzenleyici bir rol oynadığı bulunmuştur (Karadağ ve diğ., 2015).

Cinsiyetin sosyotelizm davranışında etkisi olduğuna dair bir başka araştırma erkek ve kız öğrenciler arasında sosyotelizm davranışında bir fark olduğuna dair orta düzeyde bir kanıt olduğunu göstermektedir (Escalera-Chávez ve diğ., 2020). Bu sonuçlar, cinsiyetin çevrimiçi ortamlarda da ilgili bir tema olduğunu ve ergenleri sosyal ağlardaki karşılaşmalarını nasıl yönlendirmeleri gerektiği konusunda eğitirken dikkate alınması gerektiğini göstermektedir. Bunu destekleyen benzer bir araştırmada da kızların erkeklerden daha yüksek sosyotelizm seviyelerine ulaştığını ortaya koyuyor; başka bir deyişle, kızların yüz yüze sohbet ederken cep telefonlarına odaklanma eğilimi daha yüksektir. Başka bir deyişle, kız ve erkek çocuklar sanal iletişimdeki zorlukların üstesinden gelmek ve kişilerle ilişkilerini geliştirmek için çevrimiçi duyguları aynı sıklıkta kullanmaktadır. Ancak “çevrimiçi duygusal içerik” değişkeninin diğer

tüm boyutlarında kızlar daha yüksek seviyelere ulaşmaktadır. Başka bir deyişle: kızlar kendilerini nasıl hissettiklerini daha sık ifade ederler, başkalarının nasıl hissettiklerine ilişkin daha yüksek algı seviyelerine sahiptirler ve sinirlendiklerinde çevrimiçi duyguları düzenlemeye ve anlamaya daha yatkındırlar (Cebollero-Salinas ve diğ., 2022).

Alan yazında diğer çalışmalara bakıldığında ise bu bulgularla örtüşmeyen şekilde sosyotelizm puan ortalaması cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bulunmayan çalışmalar mevcuttur (Abeele ve diğ., 2019; Guazzini ve diğ., 2019; Krasnova ve diğ., 2016; Roberts ve David, 2020)

5.1.3. Sosyotelizm ve Yaş

Araştırma sonucunda ebeveynlerin sosyotelizm puan ortalaması yaşa göre istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Başka bir deyişle ebeveynlerin sosyotelizm puan ortalamaları anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur. Bu araştırma bulgusuyla örtüşen bir çalışmada, sosyotelizmin evlilik kalitesi üzerindeki etkisinin yaş tarafından da hafifletildiğini göstermektedir. Sosyotelizm ve evlilik kalitesi arasındaki ilişki, 21-30, 31-40 ve 41-50 yaş aralığındaki katılımcıların yaş gruplarında anlamlıydı ancak sosyotelizm ile evlilik kalitesi arasındaki ilişki 51-60 yaş grubu arasında anlamlı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Kısacası sosyotelizmin evlilik kalitesi üzerindeki etkisi, 21-30 yaş arası katılımcılar arasında en güçlü ve 51-60 yaş arası katılımcılar arasında en zayıf olduğu görülmüştür (Wang ve Zhao, 2022).

5.1.4. Sosyotelizm ve Eğitim Durumu

Araştırma bulgularına göre sosyotelizm puanı eğitim durumu değişkenine göre farklılaşmaktadır. Eğitim durumu lisans olan ebeveynlerin daha yüksek sosyotelizm puanlarına sahip olduğu görülmektedir. Eğitim durumuna göre ebeveynlerin sosyotelizm puanları farklılaşmaktadır diyebilmekteyiz. Bu çalışmadaki bulguların aksine alan yazında bir çalışmada eğitim durumu incelenirken ilkokul ve ortaokul mezunu çok az olduğu için lise ile birleştirilmiş lise ve üzeri kategorisi oluşturulmuştur. Araştırmada eğitim durumlarında anlamlı bir fark olup olmadığını anlamak için anlamlı bir fark bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Bal ve Akarca, 2022).

5.1.5. Sosyotelizm ve Ekonomik Düzey

Araştırma bulgularına göre ebeveynlerin sosyotelizm puanları ekonomik düzeye göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Araştırma bulgularından farklı olarak çocukların teknoloji kullanım sürelerinin ailelerinin ekonomik düzey açısından inceleyen bir araştırmada ekonomik düzeyi orta olan ailelerin çocuklarının, düşük ve yüksek olan ailelerin çocuklarına göre daha yüksek akıllı telefon kullanım sürelerine sahip oldukları görülmüştür (Gülay ve diğ., 2016). Yine teknoloji kullanımına yönelik yapılan başka araştırmalarda da düşük ekonomik durumun daha az cep telefonu kullanımı ile ilişkili olduğunu, yüksek ekonomik seviyenin ise yüksek ekonomik düzeyin cep telefonu bağımlılığını artırdığını elde etmişlerdir (Bitar ve diğ., 2022; Çağan ve diğ., 2014). Araştırma bulgularıyla örtüşmeyen araştırmalardan hareketle son yıllarda teknoloji kullanımının düşük ekonomik düzey, orta ekonomik düzey, yüksek ekonomik düzeyde yaygınlaşmakta olduğunu çıkarabiliriz. Dolayısıyla sosyotelizm davranışı da ekonomik düzeylerin farklı olmasının bir önemi olmadan ebeveynlerde görülmekte olduğunu söyleyebiliriz.

5.1.6. Sosyotelizm ve Meslek

Çalışmada en yüksek sosyotelizm puan ortalamasının kamu çalışanı grubunda olduğu en düşük sosyotelizm puan ortalaması ise ev hanımı grubunda olduğu bulunmuştur. Ebeveynlerin sosyotelizm puanları meslek değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Alan yazında sosyotelizm ve meslek üzerine yapılan bir araştırmanın olmadığı dikkat çekmektedir. Ancak sosyotelizm davranışının akıllı telefon bağımlılığı ile yakın olduğu teorisinden hareketle alan yazında akıllı telefon kullanımıyla yapılan araştırmalara bakılmıştır. Bu bakımdan hareketle araştırma bulgularıyla benzer olarak günlük akıllı telefon kullanma süresine yönelik yapılan bir çalışmada, kamu çalışanlarının akıllı telefon kullanım sürelerinin fazla olduğu ve mobil telefon yoksunluğu çektiklerine dair bulgulara ulaşılmıştır (Türen ve diğ., 2017). Buradan hareketle kamu çalışanlarının akıllı telefon kullanım sürelerinin fazla olması çağın gerektirdiklerine uyumdan kaynaklı kamu çalışanlarının akıllı telefonu fazla kullandıkları söylenebilir.

5.1.7. Sosyotelizm ve Günlük Telefon Kullanım Süresi

Çalışmada günlük 0-30 dakika telefon kullanan ebeveynler ile günlük 1 saat telefon kullanan ebeveynlerin sosyotelizm puan ortalamalarında anlamlı bir farklılık bulunmazken;

günlük 0-30 dakika telefon kullanan ebeveynlerin sosyotelizm puan ortalamaları günlük 2-3 saat ile günlük 4 ve daha fazla saat telefon kullanan ebeveynlerin sosyotelizm puan ortalamalarından anlamlı olarak farklılaşmaktadır. Günlük 1 saat telefon kullanan ebeveynlerin sosyotelizm puan ortalamaları; günlük 2-3 saat telefon kullanan ebeveynler ile günlük 4 ve daha fazla saat telefon kullanan ebeveynlerin sosyotelizm puan ortalamalarından anlamlı olarak farklılaşmaktadır. Diğer ikili karşılaştırma olan günlük 2-3 saat telefon kullanan ebeveynlerin sosyotelizm puan ortalamaları günlük 4 ve daha fazla saat telefon kullanan ebeveynlerin sosyotelizm puan ortalamalarından anlamlı olarak farklılaşmaktadır. Buradan, günlük telefon kullanım süresi arttıkça sosyotelizm riski de artmaktadır sonucuna ulaşabilmekteyiz. Aygar ve arkadaşlarının (2021) yaptıkları araştırmada da benzer sonuçlar elde edilmiştir. Araştırmada günde 5 saat ve üzeri akıllı telefon kullanan kişilerde sosyotelizm sıklığı daha fazla bulunmuştur. Bu sonuç akıllı telefon bağımlılığı ile sosyotelizm arasındaki güçlü ilişkiyi desteklemektedir. Aynı şekilde alan yazında diğer bir çalışmada da benzer bulgular elde edilmiştir. Çalışmada telefon kullanım süresi değişkeni ile sosyotelizm düzeyi arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Bir saatten az kullananlar ile beş saatten fazla kullananlar arasında anlamlı fark vardır. Aynı zamanda üç-beş saat ile beş saat ve üzeri kullanımlar arasında ciddi bir fark olduğu elde edilmiştir (Bal ve Akarca, 2022).

5.1.8. Sosyotelizm ve Aktif Kullanılan Sosyal Medya Hesabı

Aktif sosyal medya hesabı kullanan ebeveynlerin sosyotelizm puan ortalamalarının, aktif sosyal medya hesabı kullanmayan ebeveynlerin sosyotelizm puan ortalamalarından fazla olarak bulunmuştur. Buna göre aktif sosyal medya hesabı kullanan ve kullanmayan ebeveynlerin sosyotelizm puan ortalamaları arasında kullanmayanların lehine anlamlı düzeyde bir farklılık vardır. Alan yazında sosyotelizm davranışı sergileyen bireylerin aktif sosyal medya hesabı kullanıp kullanmadıklarına ilişkin bir araştırma olmadığı dikkat çekmektedir. Dolayısıyla sosyal medyanın aile içindeki varlığına ilişkin alan yazındaki çalışmalara bakılmıştır.

Aileler ve sosyal medya kullanımıyla ilgili ebeveynlerin sosyal medyanın aile sistemleri üzerindeki etkisine ilişkin algılarına yönelik yapılan bir araştırmada; sosyal medya aile içinde etkisinin olduğu sonucuna ulaşıldığı belirtilmiştir (Procentese ve diğ., 2019). Ayrıca araştırma sosyal medyanın aile içinde nasıl değişiklikler üretebileceğine dikkat çekmektedir. Yani ebeveynlerin aktif sosyal medya hesabı kullanımının aile içindeki etkileşimde etkisi olduğu sonucuna ulaşılabilir. Benzer şekilde aktif sosyal medya hesabı kullanımı ile aile ilişkisi

arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılan diğer bir çalışmada internette daha fazla zaman geçirmenin aile ilişkilerinde etkisi olduğu sonucunu ve ebeveynleriyle daha az zaman geçirdiklerini vurgulanmıştır (Sultana, 2017). Sosyal medyanın; çocukların ebeveynleri ile geçirdikleri zamanı azaltarak, sosyal çevrelerini daraltarak ve ebeveynleriyle olan bağlarını zayıflatarak aile ilişkilerinin zayıflamasına neden olmaktadır. Alan yazında yapılan bu araştırmalar ile yaptığımız araştırma bulgularından da yola çıkarak aktif sosyal medya kullanımının aile ilişkisinde etkili gizli gerçek olduğu, ebeveynin aktif sosyal medya hesabının sosyotelist olma durumunu ve ebeveynin çocuğuyla kurduğu ilişkisinin olumsuz olmasını arttırdığı söylenebilir.

5.2. SONUÇ

Bu bölümde araştırma kapsamında elde edilen sonuçlar sunulmuştur.

1. Araştırmanın bağımlı değişkeni olan sosyotelizm ile ebeveyn-çocuk ilişkisi arasında negatif yönlü düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç, ebeveynlerin sosyotelizm puanları ile ebeveynlerin çocuklarıyla kurdukları ilişki puanları arasında zıt bir ilişki vardır şeklinde yorumlanabilir. Dolayısıyla ebeveynlerin sosyotelizm puanları arttığında ebeveynlerin çocuklarıyla kurdukları ilişki puanları azalmakta, ebeveynlerin sosyotelizm puanları azaldıkça ebeveynlerin çocuklarıyla kurdukları ilişki puanları artmaktadır. Ayrıca sosyotelizm ile olumlu ebeveyn-çocuk ilişkisi arasında negatif yönlü düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu sonucu ulaşılmış olup, sosyotelizm ile olumsuz ebeveyn-çocuk ilişkisi arasında ise pozitif yönlü düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

2. Ebeveynlerin çocuklarıyla kurdukları ilişki %7 oranında sosyotelizmi yordamaktadır.

3. Ebeveynlerin sosyotelizm puanlarının cinsiyete göre anlamlı olarak kadınların lehine farklılaşmaktadır.

4. Yaş değişkenine göre ebeveynlerin sosyotelizm puanları anlamlı olarak farklılaşmaktadır. En yüksek sosyotelizm puan ortalamasına sahip olan 18-30 yaş aralığındakiler diğer yaş aralığında olanlardan anlamlı olarak farklılaşmaktadır.

5. Ebeveynlerin eğitim durumu değişkenine göre sosyotelizm puanları anlamlı olarak farklılaşmaktadır. En yüksek sosyotelizm puan ortalamasına sahip eğitim durumu lisans olan ebeveynler ile en düşük sosyotelizm puan ortalamasına sahip eğitim durumu ilköğretim olan ebeveynler birbirlerinden anlamlı olarak farklılaşmaktadır.

6. Ebeveynlerin kendilerini değerlendirdikleri ekonomik düzey değişkeni açısından, sosyotelizm puanları karşılaştırıldığında, düşük, orta ya da yüksek ekonomik düzeydeki ebeveynler arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir.

7. Ebeveynlerin mesleklerine göre sosyotelizm puanları anlamlı olarak farklılaşmaktadır. Buna göre kamu çalışanı olan ebeveynlerin sosyotelizm puanlarının, diğer meslek grubundaki ebeveynlerin puanlarına göre anlamlı olarak daha yüksek çıktığı bulunmuştur.

8. Ebeveynlerin gün içerisinde kullandıkları telefon sürelerine göre sosyotelizm puanları anlamlı olarak farklılaşmaktadır. Buna göre; günlük 4 ve daha fazla saat telefon kullanan ebeveynlerin sosyotelizm puanlarının, günlük daha az sürede telefon kullanan diğer

gruPlardaki ebeveynlerin sosyotelizm puanlarına göre anlamlı olarak daha yüksek çıktığı bulunmuştur.

9. Aktif kullanılan sosyal medya hesabı değişkeni açısından, aktif sosyal medya hesabı kullanan ve kullanmayan ebeveynlerin sosyotelizm puan ortalamaları arasında kullanmayanların lehine anlamlı düzeyde bir farklılık vardır.

5.3. ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma kapsamında elde edilen sonuçlar doğrultusunda ebeveynlere, araştırmacılara ve literatüre yönelik öneriler sunulmuştur.

1. Ebeveynlerin sosyotelizminin çocuklarıyla ilişki kalitesini etkilediği sonucundan yola çıkarak, ebeveynlerin çocuklarıyla daha verimli zaman geçirmek adına beraber oyun oynama, ders çalışma, seyahat etme, sohbet etme gibi etkinlikler yapılması önerilmektedir.

2. Günlük telefon kullanım süresinin fazla olması sosyotelizm davranışını arttırdığından ayrıca ebeveynin de çocuk için öğrenme rol modeli olduğundan, ebeveynin akıllı telefon kullanımlarında düzenli ekran süresi oluşturması önerilmektedir.

3. Ebeveynin aktif sosyal medya hesabının olması sosyotelist ebeveyn olması durumundan yola çıkarak ebeveynlerin açtıkları sosyal medya hesaplarının kontrolünün sağlanması ve çocuklarla beraberken sosyal medyalarıyla ilgilenmemeleri önerilmektedir.

4. Ebeveynlerin sosyotelizm davranışını sergilemesinden kaynaklı çocukların bu davranışı öğrenmesini önlemeye veya azaltmaya yönelik eğitimciler tarafından velilere yönelik ailesel müdahaleler yapmaları önerilmektedir.

5. Araştırmacıların ebeveyn sosyotelizminin çocuklar için çeşitli sonuçları ne derece ne ölçüde öngördüğünü değerlendirmek için rastgele örnekleme ile çalışma yapmaları ve sosyotelizmi değerlendirmeleri önerilmektedir.

6. Alan yazına bakıldığında sosyotelizme dair araştırmaların kısıtlı olmasından ve bu araştırmanın sonuçlarına da dayanarak aile içindeki sosyotelizmin etkisinden dolayı farklı olarak kardeş sosyotelizmine dair yeni araştırmalar yapmaları önerilmektedir.

7. Ebeveynlerin teknolojik gelişmeler hakkında bilgi sahibi olmaları, internetin bilinçli kullanımı ve sosyal medya takibi konusunda eğitimciler tarafından düzenlenecek eğitimlere katılmaları ve eğitimcilerin ebeveynlere yönelik kurs ve seminerler düzenlemeleri önerilmektedir.

8. Çalışmada yer alan değişkenler ile sosyotelizm davranışını incelemiş olan araştırmaların literatürde azlığı dikkat çekmiştir. Yapılacak çalışmalar için bu çalışma bir yol gösterici olması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Abeebe, M., Hendrickson, A., Pollmann, M. ve Ling, R. (2019). Phubbing behavior in conversations and its relation to perceived conversation intimacy and distraction: An exploratory observation study. *Computers in Human Behavior* (100), 35-47.
- Afdal, A., Alizamar, A., Ifdil, I., Ardi, Z., Sukmawati, I., Zikra, Z., . . . Syahputra, Y. (2018). An Analysis Of Phubbing Behaviour: Preliminary Research From Counseling Perspective. *Advances in Social Science, Education and Humanities Research*. (295), 270-273.
- Ahmadian, M., Namnabati, M. ve Joonbakhsh, F. (2022). Investigation of correlation between Internet addiction and parent–child relationship in girls’ adolescence in the COVID-19 pandemic. *Journal of Education and Health Promotion*. 11(1), 340.
- Ahram, T. ve Taiar, R. (2022). *Human Interaction & Emerging Technologies (IHET 2022): Artificial Intelligence & Future Applications*. Nice, France: Ahfe International.
- Alosaim, F., Alyahya, H., Alshahwan, H., Al Mahyijari, N., ve Shaik, S. (2016). Smartphone addiction among university students in Riyadh, Saudi Arabia. *Saudi Medical Journal*, 37(6), 675-683. doi:<https://doi.org/10.15537/smj.2016.6.14430>
- Al-Saggaf, Y., ve O'Donnell, S. (2019). Phubbing: Perceptions, reasons behind, predictors, and impacts. *Human Behavior and Emerging Technologies*, 1(2), 132-140.
- Al-Saggaf, Y., & MacCulloch, R. (2019). Phubbing and social relationships: Results from an Australian sample. *Journal of Relationships Research*(10).
- Andreassen, C. S., Torsheim, T., Brunborg, G. S., & Pallesen, S. (2012). Development of a Facebook Addiction Scale. *Psychological Reports*, 110, 501-517.
- Arabacı, N., & Ömeroğlu, E. (2016). Anne-Baba-Çocuk İletişimi Değerlendirme Aracı'nın (ABCİDA) Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimler Dergisi*, 4(7), 1-21.

- Aslan, A., & Küçükvardar, M. (2020). Dijital Hastalıkların Tespitinde Etik Bir Model Önerisi. *Bilişim Teknolojileri Online Dergisi*, 5(9), 9-22.
- Aslanargun, E. (2007). Okul-Aile İşbirliği ve Öğrenci Başarısı Üzerine Bir Tarama Çalışma. *Sosyal Bilimler Dergisi*(18), 119-135.
- Aslanargun, E., & Özakça, B. (2015). Akademik Başarıları Yüksek Olan Öğrencilerin Başarı Düzeylerine Ailelerin Katkıda Bulunma Biçimleri. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(3), 9-22.
- Aygar, H., Tozun, M., Ünsal, A., Arslantaş, D., Oktar, D., & Dağtekin, G. (2021). Determination of the prevalence of phubbing and its possible relations with personality characteristics and with the other factors among the students of the faculty of medicine from western Turkey. *International Research Journal of Social Sciences*, 10(1), 20-27.
- Aykaç, S., & Yıldırım, Ş. (2021). Gelişen Dünyada Nomofobi ve Sosyotelist Olma-Sosyotelizme Maruz Kalmanın Etkileri. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(1), 243-256.
- Aytaç, B., Çen, S., & Yüceol, G. P. (2018). Ebeveyn-Çocuk İlişkisi Ölçeğinin Türkçe Uyarlaması: Geçerlilik ve Güvenirlilik Çalışması. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 25(3).
- Bal, P., & Akarca, B. (2022). Examination of the Relationship between Phubbing and Continuous Anger and Anger Expression Styles in Adults. *International Journal of Psychology and Educational Studies*, 9(2), 619-632.
- Balcı, Ş., & Gülnar, B. (2009). Üniversite Öğrencileri Arasında İnternet Bağımlılığı ve İnternet Bağımlıların Profili. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, 6(1), 5-22.
- Ballı, Ş. (2020). Üniversite Öğrencilerinde Sosyotelizmin İncelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*. Ankara.
- Baltacı, Ö. (2017). İnternet Bağımlılığını Yordayan Psikososyal Faktörler. *(Yayımlanmamış doktora tezi)*. Ankara.

- Baltacı, Ö. (2018). Risk Taşıyan Duygusal ve Davranışsal Bozukluklar. S. Avşaroğlu içinde, *Çocuk ve Ergenlerde Gelişimsel ve Davranışsal Bozukluklar* (s. 304). Ankara: Vize Akademik.
- Beard, K., & Wolf, E. (2001). Modification in the proposed diagnostic criteria for Internet addiction. *Cyberpsychology & behavior*, 4(3), 377-383. <https://doi.org/10.1089/109493101300210286> adresinden alındı
- Beebe, S. A., Beebe, S. J., & Ivy, D. K. (2005). *Communication: Principles for a Lifetime (Canadian edition)*. USA: Pearson Education, Inc.
- Begum, F., Dasila, P., Ghildiyal, R., & Setia, M. (2017). Impact of Parent -Child Education on Severity of Internet Addiction and Parent-Child Relationship among Internet Addicted Teenagers. *Indian Journal of Law and Human Behavior*, 3(2).
- Biilieux, J., Van der Linden, M., & Rochat, L. (2008). The Role of İmpulsivity in Actual and Problematic Use of The Mobile Phone. *Applied Cognitive Psychology*, 22(9), 1195-1210.
- Bitar, Z., Akel, M., Salameh, P., Obeid, S., & Hallit, S. (2022). Phubbing among Lebanese young adults: Scale validation and association with mental health (depression, anxiety, and stress). *Current Psychology*, 1-12. <https://doi.org/10.1007/s12144-022-03104-z> adresinden alındı
- Blachino, A., & Przepiorka, A. (2019). Be aware! If you start using Facebook problematically you will feel lonely: Phubbing, loneliness, self-esteem, and Facebook intrusion. A cross-sectional study. *Social Science Computer Review*, 37(2), 270-278.
- Boutelle, K., Eisenberg, M., Gregory, M., & Neumark-Sztainer, D. (2009). The reciprocal relationship between parent–child connectedness and adolescent emotional functioning over 5 years. *Journal of Psychosomatic Research*, 66(4), 309-316. <http://dx.doi.org/10.1016/j.jpsychores.2008.10.019> adresinden alındı
- Bragazzi, N., & Puente, G. (2014). A proposal for including nomophobia in the new DSM-V. *Psychology Research and Behavior Management*(7), 155-160.

- Brooks-Gunn, J., & Markman, L. (2005). What Is Parenting? *School Readiness: Closing Racial and Ethnic Gaps*, 15(1), 139.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2013). *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Campbell, W. (2003). A Disease of Vilitation Caused by Cognitive İmpairment. *The Canadian Journal of Psychiatry*, 48(10), 669-674.
- Cebollero-Salinas, A., Cano-Escoriaza, J., & Orejudo, S. (2022). Impact of Online Emotions and Netiquette on Phubbing from a Gender Perspective: Educational Challenges. *Journal of New Approaches in Educational Research*, 11(1), 64-78. <https://doi.org/10.7821/naer.2022.1.848> adresinden alındı
- Chatfield, T. (2013). *The Rise Of Phubbing*. Nisan 2022 tarihinde alındı
- Cho, K.-S., & Lee, J.-M. (2017). Influence of smartphone addiction proneness of young children on problematic behaviors and emotional intelligence: Mediating self-assessment effects of parents using smartphones. *Computers in Human Behavior*(66), 303-311.
- Chotpitayasunondh, V., & Douglas, K. M. (2016). How "Phubbing" Becomes The Norm: The Antecedents and Consequences of Snubbing Via Smartphone. *Computers in Human Behavior*(63), 9-18.
- Crosnoe, R., Mistry, R., & Elder Jr, G. (2002). Economic disadvantage, family dynamics, and adolescent enrollment in higher education. *Journal of marriage and family*, 64(3), 690-702. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2002.00690.x> adresinden alındı
- Çağan, Ö., Ünsal, A., & Çelik, N. (2014). Evaluation of college students' the level of addiction to cellular phone and investigation on the relationship between the addiction and the level of depression. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*(114), 831-839. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2013.12.793> adresinden alındı
- Çalık, C. (2007). Okul-Çevre İlişkisinin Okul Geliştirmedeki Rolü: Kavramsal Bir Çözümleme. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27(3), 123-139.

- Çelenk, S. (2003). Okul Başarısının Ön Koşulu: Okul Aile Dayanışması. *İlköğretim Online E Dergi*, 2(2), 28-34.
- Dailymail. (2008, Mart 31). *Nomophobia is the fear of being out of mobile phone contact - and it's the plague of our 24/7 age*. Mail Online: <https://www.dailymail.co.uk/news/article-550610/Nomophobia-fear-mobile-phone-contact--plague-24-7-age.html> adresinden alındı
- David, M. E., & Roberts, J. A. (2017). Phubbed and Alone: Phone Snubbing, Social Exclusion and Attachment to Social Media. *Journal of the Association for Consumer Research*, 2(2), 155-163.
- Davis, R. (2001). A Cognitive-Behavioral Model of Pathological İnternet Use. *Computer in Human Behaviour*, 17(2), 187-195.
- Diken, Ö., Topbaş, S., & Diken, İ. (2009). Ebeveyn Davranışını Değerlendirme Ölçeği (EDDÖ) ile Çocuk Davranışını Değerlendirme Ölçeği (ÇDDÖ)'nin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 10(2), 41-60.
- Dong, G., Lu, Q., Zhou, H., & Zhao, X. (2011). Precursor or Sequela: Pathological Disorders in People with İnternet Addiction Disorder. *Plas One*, 6(2), 1-5.
- Durkin, K. (1995). *Developmental social psychology: From infancy to old age*. Blackwell publishing.
- Erzen, E., Odacı, H., & Yeniçeri, İ. (2021). Phubbing: Which Personality Traits Are Prone to Phubbing? *Social Science Computer Review*, 39(1), 56-69.
- Escalera-Chávez, M., García-Santillán, A., & Molchanova, V. (2020). Phubbing Behavior: Is There a Gender Difference in College Students? *European Journal of Contemporary Education*, 9(3), 546-551.
- Fadzi, N., Abdullah, M., & Salleh, M. (2016). The Level Of Tolerance Sanctioning Children Using Gadgets by Parents Lead to Nomophobia: Early Age Gadgets Exposure. *International Journal of Arts & Sciences*, 9(2), 615-622.

- Field, A., Top, J., Kawycz, N., & Moore, H. (2007). Parent-child relationships and the verbal information pathway to fear in children: Two preliminary experiments. *Behavioural and Cognitive Psychotherapy*, 35(4), 473-486. doi:10.1017/S1352465807003736
- Ghamari, F., Mohammedbeigi, A., Mohammad-salehi, N., & Almasi-Hashiani, A. (2011). İnternet Addiction and Modeling its Risk Factors in Medical Students, Iran. *Indian Journal of Psychological Medicine*, 33(2), 158-162.
- Gong, J., Zhou, Y., Wang, Y., Liang, Z., Hao, J., Su, L., . . . Wang, Y. (2022). How parental smartphone addiction affects adolescent smartphone addiction: The effect of the parent-child relationship and parental bonding. *Journal of Affective Disorders*(307), 271-277.
- Griffiths, M. (2000). Does Internet and Computer "Addiction" Exist? Some Case Study Evidence. *Cyber Psychology and Behavior*, 3(2), 211-218.
- Griffiths, M. D. (1999). Internet Addiction: Fact or Fiction? *The Psychologist: Bulletin of the British Psychological Society*, 12(5), 246-250.
- Guazzini , A., Duradoni , M., Capelli, A., & Meringolo, P. (2019). An Explorative Model to Assess Individuals' Phubbing Risk. *Future Internet*, 11(1), 21.
- Gülay Ogelman, H., Güngör, H., Körükçü, Ö., & Erten Sarıkaya, H. (2016). A Examination of Duration of Use of Technology by Preschool Children İn Terms of Age, Gender, Socia-Economic Level, and parents' Educational Level. C. Can, A. Kilimci, & K. Papaja içinde, *Social Sciences And Humanities A Global Perspective* (s. 120-139). Ankara: Detay Yayıncılık.
- He, Q., Zhao, B., Wei, H., & Huang, F. (2022). The relationship between parental phubbing and learning burnout of elementary and secondary school students: The mediating roles of parent-child attachment and ego depletion. *Frontiers in Psychology*, 13.
- Heymann, S., & Earle, A. (2000). Low-income parents: how do working conditions affect their opportunity to help school-age children at risk? *American educational research journal*, 37(4), 833-848.

- Hiniker, A., Schoenebeck, S., & Kientz, J. (2016). Not at the dinner table: Parents' and children's perspectives on family technology rules. *Proceedings of the 19th ACM conference on computer-supported cooperative work & social computing*, 1376-1389.
- Hong, W., Liu, R.-D., Ding, Y., Oei, T., Zhen, R., & Jiang, S. (2019). Parents' Phubbing and Problematic Mobile Phone Use: The Roles of the Parent-Child Relationship and Children's Self-Esteem. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 22(12), 779-786.
- Hortaçsu, N. (2003). *Çocuklukta İlişkiler Ana Baba, Kardeş ve Arkadaşlar*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Ivanova, A., Gorbaniuk, O., Blanchnio, A., Przepiórka, A., Mraka, N., Polishchuk, V., & Gorbaniuk, J. (2020). Mobile Phone Addiction, Phubbing, and Depression Among Men and Women: A Moderated Mediation Analysis. *Psychiatric Quarterly*(91), 655-668.
- Jeynes, W. (2005). A meta-analysis of the relation of parental involvement to urban elementary school student academic achievement. *Urban education*, 40(3), 237-269. <http://uex.sagepub.com/content/40/3/237> adresinden alındı
- Kandır, A., & Alpan, Y. (2008). Okul Öncesi Dönemde Sosyal-Duygusal Gelişime Anne-Baba Davranışlarının Etkisi. *Aile ve Toplum*, 4(14), 33-38.
- Karadağ, E., Tosuntaş, Ş. B., Erzen, E., Duru, P., Bostan, N., Şahin, B., . . . Babadağ, B. (2016). Sanal Dünyanın Kronolojik Bağımlılığı: Sosyotelizm(Phubbing). *Addicta: The Turkish Journal On Addictions*, 3(2), 223-269.
- Karadağ, E., Tosuntaş, Ş., Erzen, E., Duru, P., Bostan, N., Mızrak Şahin, B., . . . Babadağ, B. (2015). Determinants of phubbing, which is the sum of many virtual addictions: A structural equation model. *Journal of Behavioral Addictions*, 4(2), 60-74.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karaş, B. (2019). Boş Zaman Aktivitesi Olarak Sosyal Medya Kullanımı Tercih Eden Bireylerin Gelişmeleri Kaçırma Korkusu, Sosyotelizm, Kişilik ve Sosyal Bağlılık Düzeylerinin İncelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*. Eskişehir.

- Khaleque, A. (2015). Perceived parental neglect, and children's psychological maladjustment, and negative personality dispositions: A meta-analysis of multi-cultural studies. *Journal of Child and Family Studies*, 24(5), 1419-1428. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1007/s10826-014-9948-x> adresinden alındı
- Kildare, C., & Middlemiss, W. (2017). Impact of parents mobile device use on parent-child interaction: A literature review. *Computers in Human Behavior*(75), 579-593.
- Kırman, A., & Doğan, Ö. (2017). Anne-Baba Çocuk İlişkileri: Bir Meta-Sentez Çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 4(1), 28-49.
- Ko, C.-H., Yen, J.-Y., Chen, C.-C., Chen, S.-H., & Yen, C.-F. (2005). Proposed diagnostic criteria of Internet addiction for adolescents. *The Journal of nervous and mental disease*, 193(11), 728-733.
- Korkut, Ş. (2012). Lise Öğrencilerinde Çocukluk Örselenme Yaşantıları ve Öfke İfade Biçimleri İle Benlik Saygısı ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*. Adana.
- Krasnova, H., Abramova, O., Notter, I., & Baumann, A. (2016). Why Phubbing is Toxic For Your Relationship: Understanding The Role of Smartphone Jealousy Among "Generation Y" Users. *Research Papers*, 109.
- Kwon, M., Lee, J., Won, W., Park, J., Min, J., Hahn, C., . . . Kim, D. (2013). Development and Validation of a Smartphone Addiction Scale (SAS). *Plos One*, 8. <https://doi.org/10.1371/journal.pone> adresinden alındı
- Latifa, R., Mumtaz, E. F., & Subchi, I. (2019). Psychological Explanation of Phubbing Behavior: Smartphone Addiction Emphaty and Self Control. In *2019 7th International Conference on Cyber and IT Service Management(CITSM) (vOL. 7, pp, 1-5)*. IEEE.
- Leung, L. (2008). Linking psychological attributes to addiction and improper use of the mobile phone among adolescents in Hong Kong. *Journal of children and media*, 2(2), 93-113.
- Liu, R., Wang, J., Gu, D., Oei, T., Hong, W., Zhen, R., & Li, Y. (2019). The Effect of Parental Phubbing on Teenager's Mobile Phone Dependency Behaviors: The Mediation Role of

- Subjective Norm and Dependency Intention. *Psychology Research and Behavior Management*, 12, 1059-1069.
- Maccoby, E. (2000). Parenting and its effects on children: On reading and misreading behavior genetics. *Annual review of psychology*, 51(1), 1-27.
- Maccoby, E. (2002). Parenting Effects: Issues and Controversies: Influences on Academic, Intellectual and Social-Emotional Development. *Parenting and the Child's World*, 35-46.
- Malita, L. (2011). Social Media Time Management Tools and Tips. *Procedia Computer Science*, 3, 747-753.
- McDaniel, B. T., & Coyne, S. M. (2016). Technoference: The Interference of Technology In Couple Relationships and Implications for Women's Personal and Relational Well-Being. *Psychology of Popular Media Culture*, 5(1), 85-98.
- Miller-Ott, A., & Kelly, L. (2016). Competing discourses and meaning making in talk about romantic partners' cell-phone contact with non-present others. *Communication Studies*, 67(1), 58-76.
- Muller, C. (1993). Parent Involvement in Education and School Sector. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED361888.pdf> adresinden alındı
- Mullis, R., Rathge, R., & Mullis, A. (2003). Predictors of academic performance during early adolescence: A contextual view. *international Journal of Behavioral development*, 27(6), 541-548.
- Nazir, T., & Pişkin, M. (2016). Phubbing: A Technological Invasion Which Connected the World But Disconnected Humans. *The International Journal of Indian Psychology*, 3(4), 68-76.
- Oktay, A. (2002). *Yaşamın Sihirli Yılları: Okul Öncesi Dönem*. İstanbul: Epsilon Yayınları.
- Organista-Sandoval, J., Serrano-Santoyo, A., McAnally-Salas, L., & Lavigne, G. (2013). Apropiación y usos educativos del celular por estudiantes y docentes universitarios REDIE. *Revista Electrónica de Investigación Educativa*, 3(15), 139-156.

- Orhan-Göksün, D. (2019). Sosyotelist Olma ve Sosyotelizme Maruz Kalma Ölçeklerinin Türkçeye Uyarlanması. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(3), 657-671.
- Ögel, K., & Erol, B. (2005). *Çocuklarda Sigara, Alkol ve Madde Bağımlılığı*. İstanbul: 7-14 Yaş Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Dizisi, Morpo Kültür Yayınları.
- Öngider, N. (2013). Anne-Baba ile Okul Öncesi Çocuk Arasındaki İlişki. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 5(4), 420-440.
- Özbey, S. (2010). Okul Öncesi Çocuklarda Uyum ve Davranış Problemleriyle Başa Çıkma Ailenin Rolü. *Aile ve Toplum*, 11(6).
- Özdemir, S. (2020). Yönetici Sosyotelizmi (Phubbing): Bir Ölçek Uyarlama Çalışması. *Dicle Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10(19), 134-145.
- Özyürek, A. (2004). Kırsal Bölge ve Şehir Merkezinde Yaşayan 5-6 Yaş Grubu Çocuğa Sahip Anne-Babaların Çocuk Yetiştirme Tutumlarının İncelenmesi. Ankara.
- Pancani, L., Gereso, T., Gui, M., & Riva, P. (2020). "Mom, dad, look at me": The development of the parental phubbing scale. *Journal of Social and Personal Relationships*, 38(2), 1-24.
- Park, W. (2005). Mobile Phone Addiction. *Mobile Communications*, 253-272.
- Pathak, S. (2013, Mayıs). *McCann Melbourne Made Up a Word To Sell a Print Dictionary*. 2022 tarihinde <https://adage.com/article/news/mccann-melbournemade-made-a-word-sell-a-dictionary/2444595> adresinden alındı
- Pembek, T. A., Yermolayeva, Y. A., & Calvert, S. L. (2009). College Students' Social Networking Experiences on Facebook. *Journal of Applied Develoepment Psychology*, 30(3), 227-238.
- Perna, L., & Titus, M. (2005). The relationship between parental involvement as social capital and college enrollment: An examination of racial/ethnic group differences. *The journal of higher education*, 76(5), 485-518. <https://doi.org/10.1080/00221546.2005.11772296> adresinden alındı

- Polat, R. (2017). Dijital Hastalık Olarak Nomofobi. *Yeni Medya Elektronik Dergisi*, 1(2), 164-172.
- Procentese, F., Gatti, F., & Napoli, I. (2019). Families and Social Media Use: The Role of Parents' Perceptions about Social Media Impact on Family Systems in the Relationship between Family Collective Efficacy and Open Communication. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 16(24), 5006. 10.3390/ijerph16245006 adresinden alındı
- Roberts, J. A., & David, M. E. (2020). Boss Phubbing, Trust, Job Satisfaction and Employee Performance. *Personality and Individual Differences*, 155. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2019.109702>. adresinden alındı
- Roberts, J., & David, M. (2016). My life has become a major distraction from my cell phone: Partner phubbing and relationship satisfaction among romantic partners. *Computers in Human Behavior*(54), 134-141. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2015.07.058> adresinden alındı
- Roberts, J., & David, M. (2020). Boss phubbing, trust, job satisfaction and employee performance. *Personality and Individual Differences*(155).
- Ruiz-Palmero, J., Sánchez-Rivas, E., Gómez-García, M., & Vega, E. (2019). Future Teachers' Smartphone Uses and Dependence. *Education Sciences*(9), 194.
- Sandefur, G., Meier, A., & Campbell, M. (2006). Family resources, social capital, and college attendance. *Social science research*, 35(2), 525-553. <https://doi.org/10.1016/j.ssresearch.2004.11.003> adresinden alındı
- Saygı, D., & Uyanık Balat, G. (2013). Anasınıfına Devam Eden Çocuğu Olan Annelerin Çocukları ile İlişkilerinin İncelenmesi. *Internatonal Journal of Human Sciences*, 10(1), 844-862.
- Sciandra, M., Inman, J., & Stephen, A. (2019). Smart Phones, Bad Calls? The Influence of Consumer Mobile Phone Use, Distraction, and Phone Dependence on Adherence to Shopping Plans. *Journal of the Academy of Marketing Science*(47), 574-594.

- Sezer, K., Kallagov, T., Rubanik, V., Khairullina, E., & Ribakova, L. (2019). Determination of Mobile Addiction and Social Media Addiction Level of Parents and Their Attitudes Towards Usage of Technology. *International Journal of Emerging Technologies In Learning (IJET)*, 14(22), 175-191. <https://doi.org/10.3991/ijet.v14i22.11770> adresinden alındı
- Sezgin, E., Evren, C., Gülömer Çınar, Ö., Küçükgöncü, S., & Kılıç Bayram, M. (2010). Antiepileptik Babeksaklon Bağımlılığı Olan İki Olgu. *Düşünen Adam Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi*, 23(2), 128-132.
- Shapira, N., Lessig, M., Goldsmith, T., Szabo, S., Lazoritz, M., Gold, M., & Stein, D. (2003). Problematic internet use: proposed classification and diagnostic criteria. *Depression and anxiety*, 17(4), 207-216. <https://doi.org/10.1002/da.10094> adresinden alındı
- Smith, A. (2012). 46% of American Adults are Smartphone Owners. *Pew Research Center's Internet & American Life Project*. <http://www.pewinternet.org> adresinden alındı
- Stewart, L., Cooper, P., Stewart, A., & Friedley, S. (2003). *Communication and Gender*. (Fourth edition) USA: Pearson Allynand Bacon.
- Suler, J. (1999). To get what you need: healthy and pathological Internet use. *CyberPsychology & Behavior*, 2(5), 385-393. <https://doi.org/10.1089/cpb.1999.2.385> adresinden alındı
- Sultana, S. (2017). Social Networking Sites (SNS) and Family Relationship: A Study on Youths of Dhaka City. *IOSR Journal Of Humanities And Social Science*, 4(22), 46-52. doi:10.9790/0837-2204024652
- Şahin, M. (2007). Madde Bağımlılığı Konusunda Türkiye'de Yapılmış Olan Tezler Üzerine Bir Değerlendirme. *Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sağlık Eğitimi Anabilim Dalı Tezsiz Yüksek Lisans Dönemi Projesi*. Ankara.
- Tao, R., Huang, X., Wang, J., Zhang, H., Zhang, Y., & Li, M. (2010). Proposed diagnostic criteria for internet addiction. *Addiction*, 105(3), 556-564. <https://doi.org/10.1111/j.1360-0443.2009.02828.x> adresinden alındı
- Tarhan, N., & Nurmedov, S. (2013). *Bağımlılık ve Sanal Gerçek*. İstanbul: İstanbul: Timaş Yayınları, 2.Baskı.

- Tellez-Carvajal, E. (2017). Families and Technologies. What about the Phubbing in Mexico. *Horyzonty Wychowania*, 16(37), 59-69.
- Turel, O., & Serenko, A. (2012). The Benefits and Dangers of Enjoyment With Social Networking Websites. *European Journal of Information Systems*, 21(5), 512-528.
- Türen, U., Erdem, H., & Kalkın, G. (2017). Mobil Telefon Yoksunluğu Korkusu (Nomofobi) Yayılımı: Türkiye’den Üniversite Öğrencileri ve Kamu Çalışanları Örnekleme. *Bilişim Teknolojileri Dergisi*, 10(1), 1-12. doi:10.17671/btd.30223
- Vázquez-Cano, E., & Sevillano García, L. (2015). El smartphone en la educación superior. Un estudio comparativo del uso educativo, social y ubicuo en universidades españolas e hispanoamericanas. *Signo y Pensamiento*, 114(67), 114-131.
- Wang, X., & Zhao, K. (2022). Partner phubbing and marital satisfaction: The mediating roles of marital interaction and marital conflict. *Social Science Computer Review*. <https://doi.org/10.1177/08944393211072231> adresinden alındı
- Wang, X., Gao, L., Yang, J., Zhao, F., & Wang, P. (2020). Parental Phubbing and Adolescents’ Depressive Symptoms: SelfEsteem and Perceived Social Support as Moderators. *Journal of Youth and Adolescence*(49), 427-437. <https://doi.org/10.1007/s10964-019-01185-x> adresinden alındı
- Wang, X., Qiao, Y., & Wang, S. (2023). Parental phubbing, problematic smartphone use, and adolescents' learning burnout: A cross-lagged panel analysis. *Journal of Affective Disorders*(320), 442-449.
- Wei, H., Ding, H., Huang, F., & Zhu , L. (2022). Parents’ phubbing and cyberbullying perpetration among adolescents: The mediation of anxiety and the moderation of Zhong-Yong Thinking. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 20(5), 2609-2622.
- Williams, K. (2007). Ostracism: The kiss of social death. *Social and Personality Psychology Compass*, 1(1), 236-247.

- Wood, E., Zivcakova, L., Gentile, P., Archer, K., De Pasquale, D., & Nosko, A. (2012). Examining the impact of off-task multi-tasking with technology on real-time classroom learning. *Comput. Educ.*(58), 365-374.
- Xie, J., Luo, Y., & Chen, Z. (2023). Relationship between Partner Phubbing and Parent–Adolescent Relationship Quality: A Family-Based Study. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 20(1), 304.
- Yellowlees, P., & Marks, S. (2007). Problematic Internet use or Internet addiction? *Computers in human behavior*, 23(3), 1447-1453.
- Young, K. (1998). Internet addiction: The emergence of a new clinical disorder. *Cyberpsychology & behavior*, 1(3), 237-244.
- Zhang, Y., Ding, Q., & Wang, Z. (2021). Why parental phubbing is at risk for adolescent mobile phone addiction: A serial mediating model. *Children and Youth Services Review*(121).

EKLER

EK 1. Etik Kurul İzin Belgesi

**KIRŞEHİR AHI EVRAN ÜNİVERSİTESİ
ETİK KURUL DEĞERLENDİRME VE
KARAR FORMU**

Değerlendirme Talebinde Bulunan Kişi/Kurum	Esra ÖRTÜCÜ		
Değerlendirme Başvuru Tarihi	02.12.2022		
Değerlendirilmesi Talep Edilen Eserin/Araştırmanın Adı	Ebeveynlerin Çocuklarıyla Kurdukları İlişki İle Sosyotelist Olma Durumlarının İncelenmesi		
Değerlendirilmesi Talep Edilen Araştırma/Ölçek/Anket/Görüşme Formu			
Değerlendirmeyi Yapan Etik Kurul	KIRŞEHİR AHI EVRAN ÜNİVERSİTESİ SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİK KURULU		
Değerlendirme Toplantı Bilgileri	Yeni İİBF Toplantı Salonu	Tarihi 29.12.2022	Saati 13:30
Karar No	Karar Tarihi 29.12.2022	Karar No 2022/10/04	
Karar Sonucu	(X) Kabul () Ret	(X) Oybirliği () Oy Çokluğu () Oybirliği () Oy Çokluğu	

Etik Kurulumuz, yukarıda başvuru bilgileri yer alan eser/araştırma için toplanarak bilimsel araştırmalar ve yayın etiği açısından değerlendirme yapmış ve aşağıda gerekçesi açıklanan karar(lar)ı almıştır:

Karar ve Gerekçesi

Esra ÖRTÜCÜ'ye ait "Ebeveynlerin Çocuklarıyla Kurdukları İlişki İle Sosyotelist Olma Durumlarının İncelenmesi" başlıklı araştırmanın, bilimsel araştırmalar etiği açısından yapılan değerlendirme sonucunda kabulüne
oy birliğiyle karar verildi.

**Etik Kurul Başkanı
Prof. Dr. Nur ÇETİN**

EK 2. Veri Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu

Sayın Katılımcı;

Ebeveynlerin Çocuklarıyla Kurdukları İlişkileri ile Teknoloji Kullanma Durumlarına yönelik yaptığım araştırma kapsamındaki ölçekler aşağıda yer almaktadır. Sizden istenen aşağıda verilen ifadelerin size ne derece uygun olduğunu düşünerek, ifadenin yan tarafındaki kutucuklardan yalnız birini işaretlemenizdir. Araştırmanın daha sağlıklı sonuç vermesi için hiçbir maddeyi boş bırakmadan, içten cevaplamanız gerekmektedir. Verdiğiniz bilgiler gizli tutularak, yalnızca araştırma kapsamında kullanılacaktır. Katkılarınız için teşekkür ederim.

Esra ÖRTÜCÜ

Psikolojik Danışman

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi

1. Bu araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul ediyorum. (Bu araştırma çocuklu ebeveynlere yöneliktir.)

Evet () Hayır ()

2. Cinsiyetiniz:

Kadın () Erkek ()

3. Yaşınız:

4. Eğitim Durumunuz:

İlköğretim () Lise () Lisans () Lisansüstü ()

5. Size göre ekonomik düzeyinizi nasıl değerlendirirsiniz?

Düşük () Orta () Yüksek ()

6. Mesleğiniz:

Kamu çalışanı () İşçi () Ev hanımı () Serbest meslek () Çalışmayan ()

7. Gün içerisinde ortalama ne kadar süre telefon kullanıyorsunuz?

0-30 dk () 1 saat () 2-3 saat () 4 saat ve daha fazla ()

8. Aktif kullandığınız sosyal medya hesabınız var mı?

Var () Yok ()

9. Çocuk sayısı:

0 () 1 () 2 () 3 () 4 ve daha fazla ()

Genel Sosyotelist Olma Ölçeği

(Örnek Maddeler)

Aşağıda sosyotelist olma düzeyinize dair sorular bulunmaktadır. Lütfen, sizi en iyi tanımlayan 1'den (asla), 7'e (daima) kadar olan sayıyı ölçek üzerinde işaretleyiniz (√).

	ASLA	NADİREN	ARA SIRA	BAZEN	SIK SIK	GENELLİKLE	DAİMA
1.Telefonum yanımda olmadığında huzursuz olurum.							
2.Telefonumu bırakıp çıkamam.							
3.Telefonumu görebileceğim bir yere koyarım.							
4.Telefonumu kontrol etmediğimde önemli şeyler kaçırmaktan korkarım.							
5.Telefon kullanımım nedeniyle başkalarıyla tartışıyorum.							

Ebeveyn-Çocuk İlişkisi Ölçeği

(Örnek Maddeler)

Aşağıda çocuğunuzla olan ilişkinize dair sorular bulunmaktadır. Lütfen, sizi ve çocuğunuzu en iyi tanımlayan 1`den (hiç), 5`e (aşırı) kadar olan sayıyı ölçek üzerinde işaretleyiniz (√).

	HİÇ	ÇOK AZ	BİRAZ	ÇOK	AŞIRI
1.Çocuğunuzla yalnız zaman geçirmekten ne kadar keyif alıyorsunuz?					
2.Sizce çocuğunuz sizinle yalnız zaman geçirmekten ne kadar zevk alıyordur?					
3.Çocuğunuzla baş başa geçirdiğiniz süreden ne kadar memnunsunuz?					
4.Sizce çocuğunuz sizinle baş başa geçirdiği süreden ne kadar memnundur?					
5.Çocuğunuza sevginizi kolaylıkla gösterebilir misiniz?					

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Ad Soyad: Esra ÖRTÜCÜ

ÖĞRENİM DURUMU

Lise: Kayseri Yahyalı Mustafa Koyuncu Anadolu Öğretmen Lisesi

Lisans: Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık (2020)

Yüksek Lisans: Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Tezli Yüksek Lisans (2020 - Halen)

Yabancı Dil: İngilizce

AKADEMİK ÇALIŞMALAR

Örtücü, E. (2021). Psikolojik Yardım Konusunda 2010-2020 Yılları Arasında Yapılan Lisansüstü Tezlerin Araştırma Eğilimlerinin İncelenmesi: Bir İçerik Analizi. *Uluslararası Psiko-Sosyal Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 28-40.

KATILDIĞI EĞİTİMLER

Kısa Süreli Çözüm Odaklı Terapi Eğitimi (Kırşehir Olgu Psikolojik Danışma Merkezi)